

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
ปีการศึกษา 2552

ที่ประชุมสาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร พิจารณา
แล้วอนุมัติให้สารนิพนธ์ของนายนันท์วัฒน์ พารณอิสริย์และนายกิตติพงษ์ นาคถนอม เรื่อง “ปัจจัย
ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล
บางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ” มีคุณภาพเพียงพอที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

..... (อาจารย์ที่ปรึกษา)

(อาจารย์ ดร.สุวิชา วรวิเชียรวงษ์)

..... (หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการชุมชน)

(อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ บัวห่อ)

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์ ปัจจัยที่ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ผู้ศึกษา นายนันทวัฒน์ พารณอิสริย์
นายกิตติพงษ์ นาคถนอม
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สุวิชา วรวิเชียรวงษ์
ปีการศึกษา 2552

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 384 ครัวเรือน ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ มีระบบ และใช้แบบสอบถามเพื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จทางสถิติเพื่อการวิจัย แล้วแสดงผลเป็นค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ย (t - Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (F - Test)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีสถานภาพเป็นผู้อยู่อาศัย อายุสูงกว่า 47 ปี ระดับการศึกษาสูงสุด คือ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางรักน้อย ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล อยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง

ผลจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าประชาชนที่มีความแตกต่างระหว่างอายุ อาชีพ และรายได้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนความแตกต่างระหว่างเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาและอนุเคราะห์จากคณะบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สุวิชา วรวิเชียรวงษ์ ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ความรู้ ข้อคิดเห็น ตรวจสอบความถูกต้องและชี้แนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ณัฐพงศ์ บุญเหลือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์ และอาจารย์ฐิติมา เวชพงศ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สารนิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จวบจนการศึกษาครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี จึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณประสาร กลั่นคุ้ม นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย บุคลากรภายในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย และเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยตำบลบางรักน้อย หมู่ที่ 5 ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และคำแนะนำในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว

ขอขอบพระคุณ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 6 หมู่บ้านทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและข้อมูลที่สำคัญ อันจะเป็นประโยชน์ทางการศึกษาครั้งนี้

ขอบคุณพระคุณ ครอบครัวพารณอิสริย์และครอบครัวนาถนอม ที่สนับสนุนให้ สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ขอขอบพระคุณ คุณจ รัช เพื่อณ ๆ สาขาวิชาการจัดการชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ผู้ศึกษามีได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนน้ำใจทุกๆ อย่างที่มีให้ตลอดมา

คุณค่าของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบให้กับบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นด้วยความเต็มใจ
อย่างยิ่ง ผลงานวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาตรี

นายณันทวัฒน์ พารณอิสริย์

นายกิตติพงษ์ นาถนอม
กุมภาพันธ์ 2553

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	จ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
สมมติฐานหลักของการศึกษา.....	5
ขอบเขตของการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจปกครอง.....	29
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
3 วิธีดำเนินการศึกษา	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	46
วิธีการศึกษาข้อมูล.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	47
การสร้างเครื่องมือในการศึกษา.....	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
สถิติที่ใช้ในการศึกษา.....	50
4 ผลการศึกษา	
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	52
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี.....	56
ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี.....	65
ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	69
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา.....	75
อภิปรายผลการศึกษา.....	78
ข้อเสนอแนะ.....	81
บรรณานุกรม.....	83
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รูปแบบเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล.....	88
ภาคผนวก ข ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย.....	105
ภาคผนวก ค หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	111
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี.....	113
ประวัติผู้ศึกษา	122

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางแสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (ปรับปรุงจากแนวคิดของนนท์).....	21
3.1 ตารางแสดงจำนวนครัวเรือนและกลุ่มตัวอย่างในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย.....	46
4.1 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	52
4.2 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพทางครัวเรือน.....	52
4.3 ตารางแสดง จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	53
4.4 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด.....	53
4.5 ตารางแสดง จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ.....	54
4.6 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	54
4.7 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางรักน้อย.....	55
4.8 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือสมาชิกองค์กร หรือมีตำแหน่งในตำบล.....	55
4.9 ตารางแสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา.....	56
4.10 ตารางแสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน...	57
4.11 ตารางแสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ.....	58
4.12 ตารางแสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล.....	60
4.13 ตารางแสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ.....	61

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

4.14	ตารางแสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี รวมทั้ง 5 ด้าน.....	64
4.15	ตารางแสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ.....	70
4.16	ตารางแสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอายุ.....	70
4.17	ตารางแสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา.....	71
4.18	ตารางแสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอาชีพ...	72
4.19	ตารางแสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายได้...	72
4.20	ตารางแสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในตำบลบางรักน้อย.....	73
4.21	ตารางแสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม.....	74
5.1	ตารางที่แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน.....	77

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

- 1.1 ภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและอิสระ 7
- 2.1 ภาพแสดงวงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff..... 19
- 2.2 ภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับอำนาจรัฐบาล..... 23
- 2.3 ภาพแสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum)..... 24

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 วางกรอบกติกาทางการเมืองการปกครอง ในปีถัดมาจึงได้มีการพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2476 วางโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินหลังจากที่มีการเปลี่ยนระบบการปกครองใหม่ โดยเหตุผลสำคัญของการตรากฎหมายนี้คือ เพื่อต้องการจัดรูปแบบงานให้เข้าลักษณะการปกครองอย่างรัฐธรรมนูญ และเพื่อจะให้การบริหารราชการแผ่นดินรวดเร็วและเร่วยิ่งขึ้น สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังนี้ (ชวงส์ ฉายะบุตร, 2539 : 66-67)

1. มีการจัดระเบียบการบริหาร ราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาล นำโดยหลวงประดิษฐ์มนูธรรม ได้ชี้แจงต่อสภาผู้แทนราษฎรในการพิจารณาร่างกฎหมายฉบับนี้ว่า ส่วนกลาง คือ คณะรัฐมนตรี เช่น กระทรวง ทบวง กรม ส่วนภูมิภาค หมายถึง การส่งข้าราชการไปประจำ และส่วนท้องถิ่น หมายถึงเทศบาล

2. มีการกำหนดฐานะของกระทรวงให้เป็นทบวงการเมือง ซึ่งในบรรพหนึ่งแห่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นกฎหมายที่มีมาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ระบุว่า ทบวงการเมืองเป็นนิติบุคคล อันมีนัยว่าหน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคลนี้มีฐานะทางกฎหมายที่จะเป็นคู่สัญญาในทางกฎหมายได้ และมาตรา 112 แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบราชการบริหารฉบับนี้ยังระบุว่า กรมซึ่งขึ้นตรงต่อกระทรวงด้วยกันให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลด้วยเช่นกัน (สำหรับจังหวัดเพิ่งจะมีฐานะเป็นนิติบุคคลในปี พ.ศ. 2495)

3. มีการปรับโอนอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคให้อยู่กับคณะกรรมการจังหวัด และคณะกรรมการอำเภอ แทนที่จะอยู่กับผู้ว่าราชการจังหวัด (ข้าหลวงประจำจังหวัด) และนายอำเภอดังเช่นก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

4. ยกเลิกมณฑลคงเหลือแต่จังหวัด อำเภอที่เป็นราชการส่วนภูมิภาค

5. กำหนดราชการบริหารส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นมา ได้แก่ รูปเทศบาล (ปธาน สุวรรณมงคล และคณะ, 2537 : 22-23) (อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม 2552 : 125)

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ที่เป็นสาธารณะด้วยตนเอง ตามภารกิจหน้าที่ที่ระบุให้ดำเนินการอย่างชัดเจน มีพื้นที่รับผิดชอบชัดเจน มีผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรืออาจจะได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น คือ การใช้หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ให้กับประชาชนโดยตรง

การกระจายอำนาจ เป็นการให้อำนาจแก่ท้องถิ่น ในฐานะผู้รับมอบอำนาจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินการและตัดสินใจของตนเอง

การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มีอยู่ 2 ระบบ คือ
(ก) ระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(ข) ระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (โกวิทช์ พวงงาม 2552 : 125)

“ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น”

การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการปกครองประเทศหลายประการ กล่าวคือ

1. การปกครองท้องถิ่นช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลส่วนกลาง เพราะการปกครองท้องถิ่นมีองค์กรกระจายไปทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ องค์กรปกครองท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นจึงสามารถทำหน้าที่แทนรัฐบาลกลางได้ดี การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจระดับปริญญาตรี

2. การปกครองท้องถิ่นช่วยตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นดีกว่ารัฐบาลกลางหรือรัฐบาลส่วนกลาง การดำเนินกิจกรรมใดๆขององค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ตรงเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

3. การปกครองท้องถิ่นช่วยให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ฝึกฝนเรียนรู้ สร้างจิตสำนึก รวมทั้งวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชน สามารถใช้สิทธิใช้เสียงได้ถูกต้อง การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นรากฐานของการปกครองแบบประชาธิปไตย

4. การปกครองท้องถิ่นเป็นแหล่งฝึกและสร้างผู้นำทางการเมือง การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้นักการเมืองมีโอกาสได้ฝึกทักษะในการบริหารและดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่นก่อนที่จะไปทำหน้าที่ในระดับชาติ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่นักการเมืองท้องถิ่นจำนวนมากพัฒนาตนเองไปเป็นนักการเมืองระดับชาติ เช่น จากกการเป็นสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) หรือสมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) ในปัจจุบันได้เลื่อนระดับไปเป็นนักการเมืองระดับชาติเช่น ส.ส. หรือ ส.ว. เป็นต้น

5. การปกครองท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นชนบทเพื่อการพัฒนาตนเอง แทนที่จะคอยพึ่งพิงการช่วยเหลือจากส่วนกลาง จากกรณีที่การปกครองท้องถิ่นช่วยสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ แบบพึ่งพาตนเอง แทนที่จะเป็นแบบ “หยิบยื่นยัดใส่” (ธีรวุฒิ โสภิญญกุล 2550 : 21)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญเพราะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด การเป็นองค์กรที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระจากการบริหารงานภายใต้กรอบกฎหมายที่รัฐกำหนดไว้เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการพัฒนาตำบล หมู่บ้าน ชุมชนตามนโยบายกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน ได้อย่างรวดเร็วและตรงต่อความต้องการที่แท้จริง

“ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล”

“พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499”

องค์การบริหารส่วนตำบลเกิดขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 สมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 ถือเป็นครั้งแรกที่มีการนำคำว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” มาใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีงบประมาณ มีบุคลากรขององค์กรเอง โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของนายอำเภอและข้าราชการจังหวัด (กฤษณา พรรณราย 2552 : 159)

“ประวัติความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย”

สภาตำบลบางรักน้อย ได้ยกฐานะโดยประกาศจัดตั้งเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ในประกาศที่ 1 ซึ่งมีสภาตำบลยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ 617 แห่ง โดย

ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไป เล่มที่ 112 ตอนพิเศษ ลงวันที่ 3 มกราคม 2538 มีผลตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม 2538

“จุดเด่นของพื้นที่ (ปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาตำบล)”

พื้นที่ตำบลบางรักน้อย เป็นที่ตั้งของแหล่งศูนย์จำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับ ผลไม้ และแหล่งที่อยู่อาศัยชั้นดี ตลอดจนมีแหล่งน้ำคู คลองที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี เนื่องจากมีการขยายตัวของชุมชนที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น และยังสามารถขยายพื้นที่รองรับการเจริญเติบโตของเมืองได้อีก จุดเด่นของพื้นที่เอื้อต่อการพัฒนาและเพื่อสนองนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเน้นให้มีการพัฒนาเมืองตามหลักการบริหารแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

“ผลงานเด่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย”

- ให้การส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณกลุ่มอาชีพในการประกอบอาชีพในชุมชนเขตตำบลบางรักน้อย

- สนับสนุนให้มีการแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการพร้อมสวัสดิการผู้สูงอายุ

- ให้การสนับสนุนงบประมาณในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาบรรเทาอุทกภัย และปัญหาภัยแล้งของประชาชน

- ปรับปรุงและก่อสร้างเส้นทางคมนาคมและดำเนินการปรับปรุงระบบระบายน้ำ เพื่อลดปัญหาน้ำท่วมพื้นที่การเกษตร

- ให้สนับสนุนเวชภัณฑ์ด้านต่างๆแก่สถานีอนามัยในตำบล และบริการด้านสาธารณสุข เช่นการฉีดวัคซีนให้กับสุนัข การให้บริการตรวจสุขภาพให้กับประชาชน

- สนับสนุนงบประมาณในด้านอาหารเสริม(นม) อาหารกลางวัน วัสดุการศึกษาแก่นักเรียน ส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม งานประเพณีท้องถิ่น

- ดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ตำบล

- ขยายเขตไฟฟ้าและประปาทั่วทั้งตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย , ส่วนสำนักปลัด : 5)

จากความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล และความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ซึ่งจัดเป็นพื้นที่อันสำคัญในการรองรับการเจริญโตของ จังหวัดนนทบุรี โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมค้นหาปัญหา ด้านการร่วมวางแผน ด้านการร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมตรวจสอบและติดตามผล และด้านการ ร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จาก การศึกษาไปใช้ เป็นแนวทางในการ ปรับปรุง แก้ไข ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วน ตำบลบางรักน้อย อันนำไปสู่การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ที่มีความเข้มแข็ง และยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

สมมุติฐานหลักของการศึกษา

ประชาชนที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลา ที่ อาศัยอยู่ในตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางสังคม มีผลต่อการมีส่วนร่วม ในการปกครองท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตของการศึกษา

เป็นการศึกษาโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อการสำรวจ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วน บุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล บางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยมีขอบเขตดังนี้

1. ประชากร คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกครัวเรือนที่อายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอ เมือง จังหวัดนนทบุรี
2. พื้นที่ทำการศึกษา ภายในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

3. ระยะเวลาการศึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระหว่างวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 – 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 20 วัน

4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีด้วยกัน 5 ด้าน ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน
- 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
- 4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล
- 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ได้เข้าร่วมกันทำกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้าน คือ การมีส่วนร่วม ในการร่วมค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วม ในการร่วมวางแผน การมีส่วนร่วม ในการร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วม ในการร่วมตรวจสอบและติดตามผล และการมีส่วนร่วม ในการร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

2. ประชาชน หมายถึง ประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกครัวเรือนที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในเขตการปกครอง ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

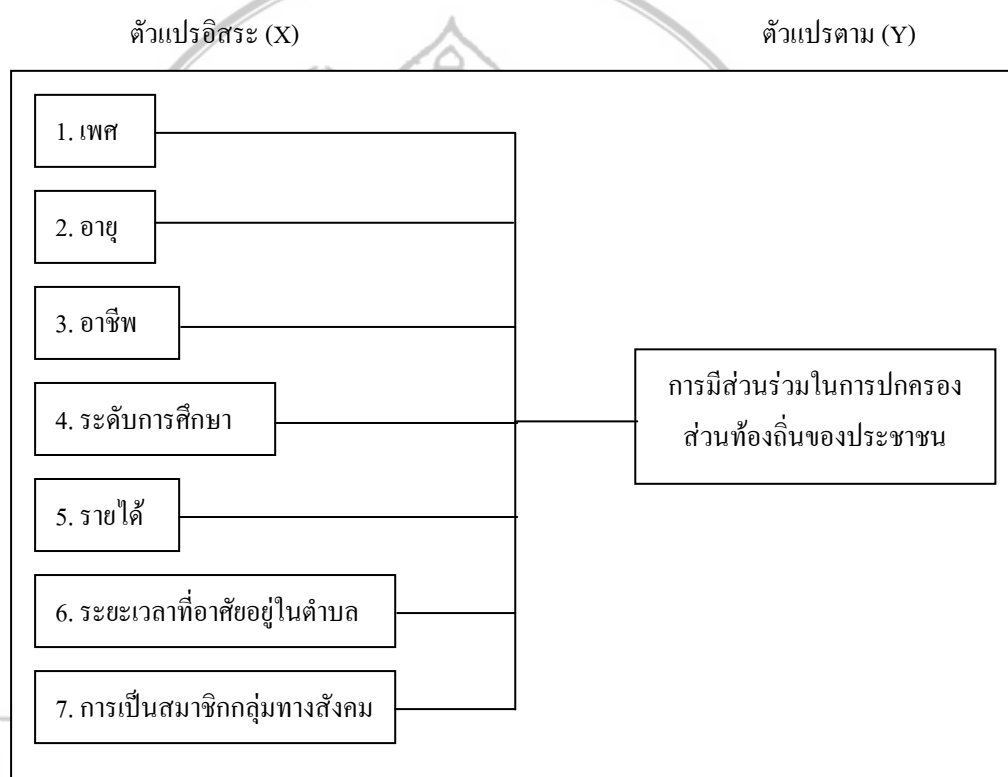
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี สาม ารธนำผล การศึกษาที่ได้ไปใช้ปรับปรุง แก้ไข ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่นได้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ภาพที่ 1.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมารวบรวมสรุปเป็นสาระสำคัญ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ ในสำหรับการศึกษาวิจัย โดยแบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจปกครอง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

คณะกรรมการบริหารเพื่อประสานงานเฉพาะกิจในการพัฒนาชนบทขององค์การ สหประชาชาติ (อ้างถึงใน นรินทร์ชัย พัฒนพงศา 2547 : 3-4) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม คือ ความมานะพยายามร่วมกันของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ที่จะรวมพลังความพยายาม และทรัพยากรใด ๆ ที่ เห็นสมควรนำมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่เขตั้งไว้

การมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการของการกระทำอย่างแข็งขัน ที่ผู้มีส่วนร่วมได้ริเริ่ม และ ลงมือกระทำตามความคิดและวิจาร์ณญาณของตนเอง รวมทั้งเป็นกระบวนการที่พวกเขาสามารถ ควบคุมได้ ส่วนความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน อันเป็นเพียงการเอาคนมาร่วมกระทำ กิจกรรมบางอย่าง ตามความคิดหรือการวางแผนของผู้อื่น และควบคุมโดยผู้อื่นนั้น ไม่อาจยอมรับ ได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

เจมส์ แอล เครตัน (Jame L. Creighton, วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล 2543 :19) ได้ให้ ความหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมาย โดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมาย ของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชน

แสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุก ๆ คน

ชวงศ์ ฉายะบุตร (2534 : 170 อ้างถึงใน กมล ประทุมสินธุ์ และชัชวาล สรรพาวัตร์ 2547 : 27) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ประชาชนมีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม ประชาชนยังขาดความรู้ในการปกครองตนเอง แต่มีความสนใจอยากปกครองตนเองอยากทำงานและสละทรัพย์สินสมทบเพื่อสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น และสนใจฟังข่าวคราวที่รัฐบาลเสนอ

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2538 : 19) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม คือ “การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนิน โครงการและร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีความหมายเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 8 อ้างถึงใน กมล ประทุมสินธุ์ และชัชวาล สรรพาวัตร์ 2547 : 27) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการซึ่งประกอบเข้ามาเกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมของส่วนรวม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชนบทโดยการเข้ามาส่วนเกี่ยวข้องนี้ ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามและเสียสละทรัพยากรบางอย่าง เช่น ความคิด วัตถุประสงค์ แรงกาย และเวลา

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531 : 11-14) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นแตกต่างจากความร่วมมือ กล่าวคือ การร่วมมือต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ คนอื่นที่เข้าร่วมนั้นถือว่าเป็นการให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาจึงหมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในกิจกรรมของโครงการและดำเนินการทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ การใช้ประโยชน์และการประเมินผล

วิลเลียม ดับบลิว รีคเตอร์ (William W. Reeder 1974 : 39 อ้างถึงใน กมล ประทุมสินธุ์ และชัชวาล สรรพาวัตร์ 2547 : 27) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

วิลเลียม เออร์วิน (William Erwin 1976 : 138 อ้างถึงใน กมล ประทุมสินธุ์ และชัชวาล สรรพาวัตร์ 2547 : 27) ได้ให้แนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา

สถาบันพระปกเกล้า (2545 : 12) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม ว่าการมีส่วนร่วมในแง่ของมิติความลึกทั้งในเชิงกว้างและในเฉพาะที่ว่า

1. การมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจของประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ หรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

3. ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับในการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา

5. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้ง สิทธิ และหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่าง ๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์การต่าง ๆ ในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายความว่าบุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้ที่มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจน ความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความคิดริเริ่มนั้น

7. การมีส่วนร่วม คือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่าง ๆ ในสภาพสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการและความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่าง ๆ

องค์การสหประชาชาติ (United Nation 1981 : 11 อ้างถึงใน เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล 2545 :

3) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตนเอง การจัดอันดับความสำคัญ การเข้าร่วมในการพัฒนาและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้น เป็นไปโดยการเน้นที่การให้อำนาจการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท

อแลสแตร์ ที ไวท์ (Alastair T. White 1982 : 18 อ้างถึงใน อ้างถึงใน เอกสิทธิ์ สุทธิศาสตร์
 กุล 2545: 10) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่าประกอบด้วย 3 มิติ คือ มิติที่หนึ่ง การมีส่วน
 ร่วมในการตัดสินใจว่าจะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่สอง มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา ลงมือ
 ปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการ
 ดำเนินงาน

1.2 ประเภทของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547 : 1-2) ได้กล่าวว่า เนื่องจากการมีส่วนร่วมมีหลายมิติ กิจกรรม
 เหตุการณ์ องค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งหลากหลายจึงต้องพิจารณาเฉพาะกรณีนั้น ๆ ดังนั้นความหมาย
 การมีส่วนร่วม จึงจำแนกได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา คือ การเข้าไปมีส่วนแบ่งในอำนาจการตัดสินใจใน
 การกำหนดสิ่งที่ชุมชนหรือสังคมนั้นปรารถนา แล้วร่วมกันหาสภาพปัญหาของชุมชน จากนั้น
 กำหนดแนวทางที่จะให้ได้สิ่งที่ปรารถนานั้น แล้วร่วมปฏิบัติ จากนั้นร่วมกันประเมินผล และรับ
 ผลประโยชน์จากที่เกิดขึ้นต่อไป

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง นรินดิ เศรษฐบุตร (อ้างถึงใน นรินทร์ชัย พัฒนพงศา 2547 :
 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องมีลักษณะ 7 ประการ ดังนี้

1. การกระทำนั้นต้องหวังผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐบาล หรือต่อ
 การบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ฉะนั้นผลที่คาดหวังจึงอยู่การ
 เลือกนโยบาย หรือเลือกตัวบุคคล หรือเลือกทั้งนโยบายและตัวบุคคล

2. ผลที่หวังจากการกระทำทั้งในเรื่องนโยบาย หรือตัวบุคคลนี้จะเป็นเรื่องการเมืองระดับ
 ท้องถิ่น หรือระดับชาติก็ได้

3. การกระทำใด ๆ ก็ตาม เกิดขึ้นโดยความสมัครใจ และถือว่าความสมัครใจนี้เป็นเงื่อนไข
 ที่สำคัญ นั่นคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีใช้การกระทำที่เกิดจากการถูกบังคับ

4. การกระทำที่เกิดขึ้นนั้น ไม่นับผลลัพท์ว่าต้องประสบความสำเร็จเสมอไป

5. การกระทำจะจัดองค์กรขึ้นอย่างเป็นระบบ หรือไม่เป็นระบบก็ได้

6. การกระทำดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว หรือเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ได้

7. การกระทำนี้ ใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องก็ได้

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผ่านมา มักเป็นแบบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน คือ การ
 เลือกผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตน (Representative Democracy) และต่อมาเริ่มมีความนิยม
 ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ซึ่งมีลักษณะสำคัญตรงที่ให้ประชาชนมี

ส่วนร่วมมากขึ้นในการให้ความคิดเห็นกันต่าง ๆ นานา และมีแนวโน้มว่า การตัดสินใจใด ๆ มักมีลักษณะเป็นฉันทานุมัติที่คนเกือบทั้งหมดเห็นพ้องต้องกัน มากกว่าการลงคะแนนเสียงชี้ขาด

3. การมีส่วนร่วมในองค์กร หมายถึง การที่ลูกจ้างหรือบุคลากรในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ในหน่วยงานนั้น ๆ แต่การตัดสินใจจะเป็นระดับแตกต่างกันตามตำแหน่งต่างในองค์กร ดังนั้น ระดับการมีส่วนร่วมจึงต้องแตกต่างกันตามอำนาจหน้าที่ ที่แต่ละบุคคลในองค์กรมีความรับผิดชอบ

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของรายงานการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง “กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง”

5. การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นแนวคิดให้บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว โดยตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว นำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และวิถีการผลิต ฯลฯ มาเป็นปัจจัย หรือต้นทุนเพื่อจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และมีความยั่งยืนถึงรุ่นลูกหลาน

6. การมีส่วนร่วมในขบวนการคุ้มครองผู้บริโภค หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ซื้อร่วม สอดส่องดูแลการโฆษณาซึ่งอาจหลอกลวง ไปถึงการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบที่หลากหลายขึ้น และการบริการหลังการขายที่โฆษณาไว้ต้องไม่เป็นการหลอกลวงผู้บริโภค ทั้งต้องปลอดภัยจากผู้บริโภค

จากความหมายการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ที่กล่าวมาแสดงลักษณะร่วมกันได้ 4 ประการ คือ

- การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปได้รับอำนาจ ที่จะคิดจะทำมากขึ้น ไม่ว่าจะในเรื่อง การเมืองหรืออำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินการใด ๆ
- การมีส่วนร่วม หมายถึง ต้องร่วมกันอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค เท่าเทียมกัน และควรมีส่วนร่วมด้วยอย่างแท้จริง/เข้มแข็ง (Active) มิใช่ร่วมอย่างผิวเผินเฉื่อยชา (Passive)
- การมีส่วนร่วม หมายถึง ต้องร่วมตั้งแต่ขั้นแรกของกระบวนการ จนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ (Entire Development Process)
- การมีส่วนร่วมมักเป็นเรื่องที่ผู้ด้อยโอกาสขอแบ่งอำนาจ จากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า เพื่อปรับปรุงวิถีชีวิตตนให้ดีขึ้น

1.3 หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

เฉลิม เกิดโมลี (2543 : 2 อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล 2548: 3) ได้อธิบายถึงเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 3 ประการ คือ

1. ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
2. ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ
3. ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2538 : 14-15) ได้อธิบายหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการมีส่วนร่วม 10 ประการที่ควรคำนึงถึง คือ

1. เชื่อว่ามนุษย์ต่างก็มีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน
2. เชื่อว่าทุกคนไม่ได้ชั่วดี มาตั้งแต่เกิด โดยเหตุที่เขาอาจอยู่นั้นมิใช่จากกรรมเก่า
3. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ เพราะถ้ามีการใช้เทคโนโลยีโดยที่มนุษย์ไม่มาร่วมคิด ร่วมรับรู้ หรือเข้าใจเพียงพอก็อาจไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร หรือตรงข้ามกลับใช้เพื่อทำลายเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง หรือสิ่งแวดล้อมได้
4. เชื่อว่าชาวชุมชนต่าง ๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของตนในระดับหนึ่ง บางเรื่องที่ชาวชุมชนยึดถือจึงต้องค่อย ๆ ให้ปรับตัวผสมผสานกับวิทยาการภายนอก
5. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ถ้าได้รับโอกาสที่จะร่วมคิด ร่วมเข้าใจ และร่วมจัดการ (Active partner) เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การที่มนุษย์บางกลุ่มปฏิเสธเทคโนโลยีอย่างสิ้นเชิง ก็เป็นไปตามระดับการเข้าใจในเทคโนโลยีนั้นอย่างสมบูรณ์ ถูกต้องหรือไม่ และมีกลวิธีปรับความเข้าใจนั้นมาสู่ระดับที่แต่ละฝ่ายยอมรับได้เพียงใด ซึ่งต้องให้ได้รับโอกาสที่จะเข้าใจ และยอมปรับให้เหมาะสมกับตนอย่างเหมาะสม
6. การมีส่วนร่วมยิ่งเพิ่มขึ้น เมื่อมีสภาพที่เหมาะสมต่อไปนี้
  - ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้สึกรู้ว่าเขาได้ควบคุมโชคชะตาของตนเอง แทนที่จะเป็นบุคคลที่อื่นที่ “เขาไม่รู้จักร” หรือที่ “เขาไม่ไว้วางใจ” ที่บอกว่าจะมาช่วยเขา แต่บ่อยครั้งไม่ได้ช่วยอย่างจริงจัง
  - ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีอิสรภาพ ได้รับความเสมอภาคและได้รับความจริงใจให้เข้ามีส่วนร่วม ดังนั้นการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นอย่างเต็มที่และจริงจังเมื่อบุคคลนั้น ๆ ไม่ถูกบังคับให้จำยอมเข้าร่วม

และที่สำคัญคือต้องเข้าร่วมด้วยโดยเท่าเทียมกับผู้มาร่วมด้วยทุกคน อีกทั้งโครงการให้ความจริงใจด้วย

- ผู้ที่จะเข้าร่วมด้วยต้องมีความสามารถพอที่จะมีส่วนร่วมด้วยได้ กิจกรรมหลายเรื่องประชาชนทั่วไปอาจมีส่วนร่วมด้วยได้ แต่เป็นกิจกรรมเฉพาะ เช่นการแพทย์ การก่อสร้างอาคารสูง การทหาร ฯลฯ หากประชาชนเข้าร่วมด้วย อาจไม่ได้ผล หรืออาจเกิดความเสียหาย

- มีการสื่อสาร 2 ทางเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลอย่างถูกต้อง และสมบูรณ์ หากผู้มีส่วนได้-เสีย ได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องและครบถ้วน หรือสื่อสารได้ไม่ดีพอ ก็จะไม่เข้าใจได้ดีพอว่าโครงการจะทำให้เกิด ผลดี-ผลเสีย อย่างไรเพียงใด อาจนำไปสู่การ ไม่ยอมรับโครงการได้

- ประชาชนมีส่วนร่วมรับทราบ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจใน โครงการตั้งแต่เริ่มต้น จะทำให้ต้องการเข้ามาร่วมกับ โครงการมากยิ่งขึ้น การร่วมงานกันตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดการตัดสินใจในโครงการนั้น ๆ ในระยะยาวจะเกิดผลดียิ่งขึ้นกว่า การที่จะให้ร่วมด้วยเพียงบางส่วนหรือเข้าไป

- ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการและต่อโครงการนั้น ๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย

- การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไป ผลตอบแทนที่เขาประเมินว่าจะได้รับ

- เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว จะไม่กระทบกระเทือนสถานภาพในหน้าที่การงานหรือทางสังคมให้ลดน้อยลง

- มีกลวิธีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่าง โครงการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นอย่างดี

7. เชื่อว่าคนต่างกับชาวบ้านอยู่ไม่น้อย และชาวบ้านเองก็แตกต่างกันอยู่บ้าง ดังนั้นการจะให้มีส่วนร่วมจะเอาใจเราฝ่ายเดียวไม่ได้

8. อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ เช่น (1) รูปแบบโดยตรง คือมีส่วนร่วมโดยตัวบุคคลแต่ละคน หรือ (2) ประชาชนก่อตั้งองค์กรขึ้นมามีส่วนร่วม หรือ (3) ให้มีตัวแทนมามีส่วนร่วมโดยอ้อม ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ เช่น ในพื้นที่ที่ประชาชนมีศรัทธาในตัวแทนของเขามากการมีตัวแทนร่วมด้วยก็เพียงพอ แต่กรณีที่เป็นหมู่บ้านเดียวกันมีประชาชนหลากหลายกลุ่ม จึงควรมีตัวแทนของกลุ่มจากหลายภาคส่วนมามีส่วนร่วมเพิ่มเติม

9. ไม่มีสิ่งใดได้มาฟรี ต้องแลกเปลี่ยนกัน มีเสียไปบ้าง เพื่อจะได้มา

10. การมีส่วนร่วมต้องนึกถึงใจของผู้อื่นให้มาก มิใช่เอาแต่ใจเราฝ่ายเดียว

1.4 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมโดยทั่วไป มีส่วนองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ (สถาบันพระปกเกล้า 2545 : 13)

1. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดูว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

2. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

3. ต้องมีบุคคลหรือเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องระบุเป้าหมาย อย่งไรก็ตาม โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

โดยแท้จริงนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะไม่สามารถกระทำได้ในทุก ๆ ประเด็น ดังนั้น จึงมีแนวทางทั่ว ๆ ไปบางประการเกี่ยวกับประเด็นที่ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ (Creighton, วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล 2543 :43-45)

1. การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญ
2. การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น
3. การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิม
4. การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว
5. ความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคมขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา แต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าประชาชนต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย และต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (ถวิลวดี บุรีกุล 2548:

4)

1.5 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

1.5.1 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

เจมส์ เดวิด บาเบอร์ (James David Barber 1972 : 3 อ้างถึงใน สราวุธ ศรีประเสริฐ 2543 : 10) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่น บริหารงาน กำหนดเป้าหมายและการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง

2. การมีส่วนร่วมโดยอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง โดยการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกตั้งโดยเสรี แต่กำหนดกติกาเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาควบคุมติดตามเคลื่อนไหวของฝ่ายผู้ปกครอง เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 34 – 35) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น สามารถแยกได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ซึ่งครอบคลุมตลอดกระบวนการเลือกตั้ง ได้แก่ ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การเสนอตัวเข้าสมัครเลือกตั้ง การไปฟังการหาเสียง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สมัคร นโยบายพรรค การชักชวนผู้อื่นไปลงคะแนนเสียง การดูแลไม่ให้เกิดทุจริตในการลงคะแนนเสียง การมีส่วนร่วมมีหลายรูปแบบแต่ให้ความสำคัญกับการออกเสียงตั้ง เพราะสามารถวัดค่าออกมาได้อย่างเป็นรูปธรรมนั่นเอง

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาสถาบันหลักในทางการเมือง การร่วมกิจกรรมพรรคการเมืองโดยตรงคือ การเป็นสมาชิกพรรคสนับสนุนพรรคการเมืองในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ยึดมั่นในนโยบายของพรรค ร่วมทำงานให้กับพรรค

3. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ได้แก่ การวิพากษ์วิจารณ์ การกระทำของฝ่ายบริหารท้องถิ่นตามความเหมาะสม การอภิปราย การเขียนบทความผ่านสื่อมวลชน การปกครองท้องถิ่นอาจดำเนินการขอความเห็นจากประชาชน เรียกว่า “ประชาพิจารณ์” (Public Hearing) การขอประชามติเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงตามสมควรแก่โอกาส

4. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มและผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการจำลองการเมืองในระดับชาติแม้ว่าจะเกิดขึ้นยากในระดับท้องถิ่น แต่ก็นับว่าเป็นการมีส่วนร่วมอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การที่กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มที่มีความเห็นคล้ายกัน รวมตัวกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ต่อรองทางการเมืองเกิดการถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น

5. การมีส่วนร่วมโดยการแสดงออกของประชาชน มีวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแสดงถึง ปัจจัยนำเข้าสู่ระบบการเมืองท้องถิ่น เช่น การเดินขบวนประท้วง การนั่งประท้วง การอดอาหารเป็น ต้น การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ ก็อาจได้แก่ การรวมเป็นพลังมวลชน การติดต่อผู้มีอำนาจ หน้าที่อื่น ๆ การยื่นหนังสือร้องทุกข์ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมอย่างไม่เป็นทางการ การให้ความรู้ข่าวสาร ทางการเมือง การปกป้องสิทธิทางการเมือง เช่น การเตือนให้ไปเพิ่มชื่อกรณีชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตก หล่น การสนับสนุนการเข้าร่วมทางการเมืองที่ชอบธรรม ก็นับว่าเป็นการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่นกัน

ลี เจ. แครี่ (Lee J. Cary 1976 : 144 อ้างถึงใน ประสพสุข คีอินทร์ 2531 : 22) ได้แบ่ง รูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 แบบ คือ

1. เป็นสมาชิก (Membership)
2. เป็นสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม (Attendance at Meetings)
3. เป็นสมาชิกผู้บริจาคเงิน (Financial Contribution)
4. เป็นกรรมการ (Membership on Committees)
5. เป็นประธาน (Position of Leadership)

นอกจากนี้ Cary ได้แบ่งแบบของผู้มีส่วนร่วม (Types of Participants) ออกเป็น 3 แบบ คือ

1. ผู้กระทำ (Action)
2. ผู้รับผลการกระทำ (Recipient)
3. สาธารณชน (Public)

อาเธอร์ โบรมเจจ (Arthur W. Bromage 1950 : 252 อ้างถึงใน คณช กลิ่นสุคนธ์ 2543 : 42)

ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการปกครองไว้ 3 ประการใหญ่ คือ

1. การลงคะแนนเลือกตั้ง การปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยจำแนกออกเป็น 2 แบบ คือ การปกครองซึ่งประชาชนใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรง และการปกครองซึ่งประชาชนใช้อำนาจ อธิปไตยผ่านทางสภาผู้แทน การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกของเจตนาของประชาชน ต่อวิธีกำหนดนโยบายในการปกครองของประเทศ การแสดงเจตนาดังกล่าวนี้จะมีความหมายจริง ๆ หรือมีตามระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสนใจของประชาชนอย่างจริงจัง และ การมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดด้วย หากประชาชนสำนึกคุณค่าของความร่วมมือมาก ย่อมจะทำให้ ประชาชนสามารถควบคุมพฤติกรรมของผู้แทนได้มาก

2. การใช้วิธีการบังคับหรือชักจูงอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนในสภาแล้วมิใช่ว่าจะหมดหน้าที่เพียงเท่านั้น ประชาชนควรจะต้อง

ติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนราษฎรด้วยว่า ได้ทำผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนและประเทศชาติหรือไม่ เมื่อมีเหตุอันทำให้ผู้แทนราษฎรบางคนไม่มีความสามารถหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม ประชาชนก็สามารถตรวจสอบและแสดงให้รู้เจตนาเพื่อควบคุมและทำให้ผู้ชนะการเลือกตั้งจำต้องคอยติดตามรับฟังความเคลื่อนไหว ความคิดเห็นของประชาชน ในการผ่อนคลายความรู้สึกของประชาชนให้ใช้การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสันติวิธี โดยการรวมกลุ่มทางการเมืองที่เรียกว่า กลุ่มผลประโยชน์ เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการรับฟังและถ่ายทอดความคิดเห็นของประชาชน โดยรวมเป็นพรรคการเมืองก็ได้ ซึ่งตามแบบแผนการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งยอมรับว่าพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ สามารถมีอิทธิพลหรือวิธีการบังคับหรือชักจูงอย่างไม่เป็นทางการแบบหนึ่ง ดีกว่าปล่อยให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือมีการกระทำแบบกระจัดกระจาย

3. การดำเนินการอย่างเป็นทางการ ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมโดยการใช้สิทธิที่ได้รับตามรัฐธรรมนูญ แสดงถึงการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชน ซึ่งมีได้จำกัดเฉพาะในการเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังมีส่วนร่วมโดยการใช้อำนาจทางการเมืองโดยตรงได้ เช่น การริเริ่มเสนอกฎหมาย (Initiative) การแสดงประชามติ (Referendum) และการถอดถอนให้ออกจากตำแหน่ง (Recall)

อาลีน ฟอนารอฟฟ์ (Alien Fonaroff 1981 : 104 อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล 2548: 23-24) ได้เสนอว่า กระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วยอย่างน้อย 1 ใน 4 ประเภทของการมีส่วนร่วม คือ

1. การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายกลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล
2. การดำเนินงาน
3. การใช้บริการจากโครงการ

4. การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

1.5.2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

เมื่อทราบถึงความหมาย หลักการพื้นฐาน และองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมแล้ว สิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ควรทราบต่อไป ก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นแบ่งออกเป็นกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง แต่ขั้นตอนจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมมีจำนวนมากน้อยต่างกันอย่างไร และมีหลักเกี่ยวกับจำนวนประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างไร

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมมีหลายระดับ และนักวิชาการต่าง ๆ ได้กำหนดไว้หลากหลาย ซึ่งในแต่ละสาระสำคัญมีความคล้ายกัน ดังนี้

โคเฮน และอัฟโฮฟฟ์ (Cohen and Uphoff 1980 : 219-222 อ้างถึงใน ถวิลาดี บุรีกุล, 2548:

6) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

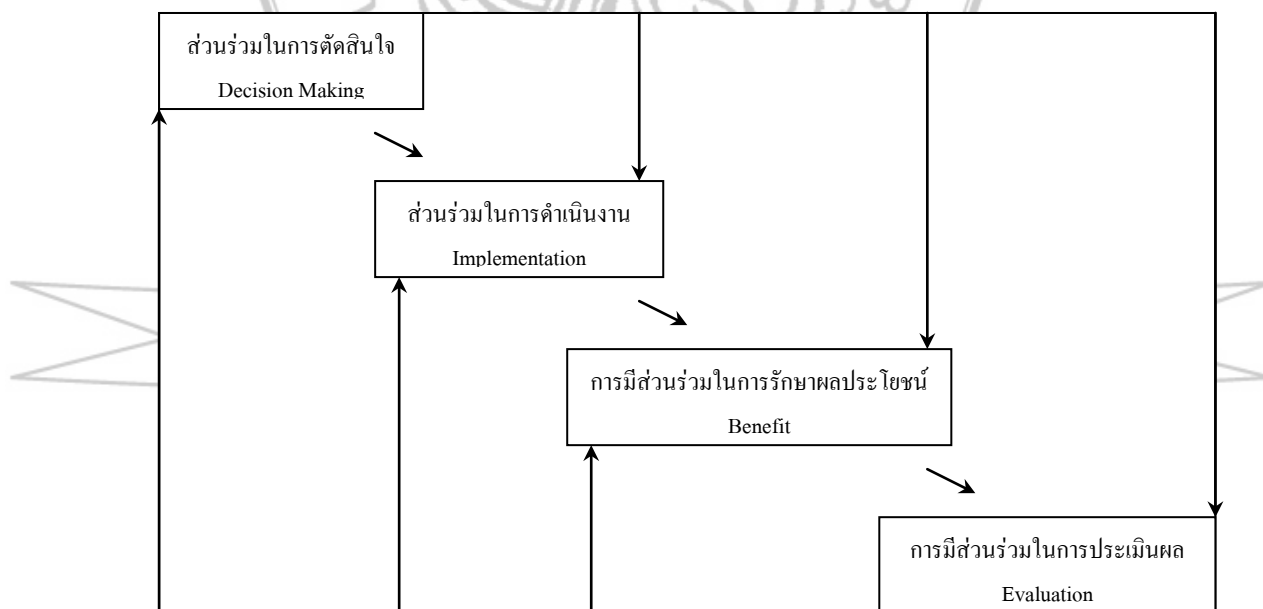
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Benefit) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

เพื่อช่วยให้เข้าใจระดับขั้นของการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ โคเฮน และอัฟโฮฟฟ์ ได้ง่ายขึ้น จึงขอเสนอวงจรของการมีส่วนร่วมดังปรากฏในรูป

ภาพที่ 2.1 แสดงวงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff

ที่มา Cohen และ Uphoff (อ้างถึงใน ถวิลาดี บุรีกุล 2548: 6)

ในทำนองคล้ายถึงกัน เฉลิม เกิดโมลี (2543 : 3 อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า 2545 : 17)

ได้เสนอการมีส่วนร่วมว่ามีอยู่ 3 ระดับ คือ

1. ร่วมคิดตัดสินใจ คือ ต้องทั้งร่วมคิดและต้องมีอำนาจตัดสินใจในระดับที่แน่นอนระดับหนึ่ง

2. ร่วมทำ คือ ร่วมในขั้นตอนของการดำเนินงานทั้งหมด

3. ร่วมสนับสนุน อาจเป็นได้ตั้งแต่การให้ข่าวสารข้อมูล ถึงการสนับสนุนทรัพยากรบริการ

นอ่าน วุฒิสถาบัน (2526: 16 อ้างถึงใน เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล 2545: 13) ได้จำแนกการเข้ามามีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นกำหนดความต้องการ
2. ขั้นวางแผนการดำเนินงาน
3. ขั้นตัดสินใจ

4. ขั้นดำเนินการ

5. ขั้นติดตามผล

นรินทร์ชัย พัฒนพงษา (2547 : 17-18) ได้เสนอระดับการมีส่วนร่วม โดยกล่าวว่า ระดับการมีส่วนร่วมเป็นไปได้หลายกรณี ขึ้นอยู่กับว่าจะมีส่วนร่วมในเรื่องประเภทใด หรือขั้นตอนใดแต่หลักใหญ่ ตามหลักการทั่วไปแบ่งได้เป็น 5 ระดับ อย่างกว้าง ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของคน/ครอบครัว/ชุมชน ของตน

2. การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูล-ข่าวสาร

3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (Co-decision) โดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงการที่ตนจะมีส่วนได้ส่วนเสียด้วย โดยแบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมนั้นตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้

- ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ

- ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ

- ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน

5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม นนท์ (2543 : 56 อ้างถึงใน นรินทร์ชัย พัฒนพงษา 2547: 18) ได้แบ่งการมีส่วนร่วม เป็น 3 ระดับคือ

1. ระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม

2. ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง

3. ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมเต็มที่

ซึ่งเมื่อนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของนนท์ มาปรับปรุงให้สอดคล้องกับ แนวคิดการมีส่วนร่วมของนรินทร์ชัย พัฒนพงษา จะได้ตารางระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (ปรับปรุงจากแนวคิดของนนท์)

ระดับการมีส่วนร่วม	ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
• ประชาชนมีส่วนร่วมมาก ขั้น	8) ประชาชนคือผู้กำหนดสิ่งที่ต้องการ และร่วมกันจัดการ
	7) ประชาชนได้ “ควบคุม” บางส่วน
	6) ประชาชน และรัฐบาลมีส่วนร่วมเท่ากัน (โดยรัฐถือว่าประชาชนเป็นหุ้นส่วน)
• ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง	5) รัฐให้ประชาชนเข้าร่วมได้บางส่วน เช่น เป็นที่ปรึกษา, เข้าเป็นกรรมการ (แต่เพียงส่วนน้อย)
	4) ประชาชนได้รับการปรึกษา (โดยมีการถามความต้องการบ้าง)
• ระดับที่ประชาชนไม่มี ส่วนร่วม	3) รัฐบอกให้ทราบ “มีอะไรบ้าง”
	2) รัฐคือผู้จัดการให้
	1) รัฐคือผู้กำหนด (คิดให้แทน)

ที่มา นรินทร์ชัย พัฒนพงษา (2547 : 18)

จากการแบ่งการมีส่วนร่วมเป็น 3 ระดับ 8 ขั้นตอนนี้มีได้หมายความว่า ทุกคนควรจะต้องกำหนดสิ่งใดที่ต้องการและร่วมกันจัดการเอง อันเป็นระดับมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่ควรคำนึงถึงความเหมาะสม บางเรื่องการมีส่วนร่วมในระดับปานกลางอาจเป็นเรื่องที่เหมาะสม บางเรื่องอาจมีส่วนร่วมมากขึ้นอีกก็ได้ แต่จะมีที่ระดับหรือขั้นตอนใดเป็นเรื่องที่ควรพิจารณาตามความเหมาะสม เพราะแม้โดยทั่วไปการมีส่วนร่วมจะเป็นเรื่องดี แต่หลายกรณีก็ต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป อีกทั้งการมีส่วนร่วมที่ดีต้องการผู้ชำนาญการ และทรัพยากรด้านต่าง ๆ อย่างมากด้วยเช่นกัน ระดับการมีส่วนร่วมกรณีพิจารณาการคัดค้านหรือสนับสนุน โครงการอาจแบ่งเป็นได้ 6 ระดับ คือ

- ระดับความไม่สนใจ หรือกลุ่มพลังเงียบที่มักไม่ยอมรับฟังข้อมูล
- ระดับสนใจแต่คัดค้านแบบหัวชนฝา (โดยไม่ยอมเจรจา หรือไม่ฟังเหตุผล)
- ระดับสนใจ แต่คัดค้านอย่างมีเหตุผล และยอมรับฟังเหตุผล
- ระดับที่ไม่ยอมตัดสินใจที่จะค้านหรือสนับสนุน
- ระดับที่เห็นด้วยกับโครงการบ้าง
- ระดับที่เห็นด้วยกับ โครงการมากและพร้อมที่จะสนับสนุน

ปราณี พันธุมสินชัย (2536: 408-410) ได้เสนอว่า การให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นสามารถทำได้หลายระดับ ขึ้นอยู่กับรัฐบาลแต่ละยุคว่าจะให้ความสำคัญต่อประชาชนมากน้อยต่างกัน โดยแบ่ง 6 ประเภท คือ

1. ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ หมายถึง ให้ประชาชนเข้าจัดการหรือดำเนินการเอง โดยไม่มีการติดต่อกับรัฐบาลก่อนซึ่งอาจมีการโต้ตอบจากรัฐบาล ตัวอย่างเช่น การตั้งศาลเตี้ย การเดินขบวน เข้ายึดสถานที่ของราชการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม เป็นต้น กล่าวคือ ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมมาก รัฐบาลก็จะมีอำนาจน้อยลงหรือในทางกลับกัน
2. ประชาชนและรัฐบาลร่วมกันปัญหา โดยมีอำนาจเท่าเทียมกัน ตัวอย่างเช่น โครงการทำความสะอาดหมู่บ้าน การสร้างถนน และขุดบ่อน้ำในหมู่บ้าน เป็นต้น
3. ประชาชนเป็นที่ปรึกษา หมายถึง รัฐบาลขอความคิดเห็นจากประชาชน และตั้งใจที่จะกระทำการตามความเห็นนั้น แต่ก็ยังมีอำนาจที่จะไม่รับความคิดเห็นนั้นไปปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น การตั้งคณะกรรมการเพื่อการประสานงานระหว่างประชาชนและส่วนราชการ การแต่งตั้งคณะที่ปรึกษา การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเฉพาะกลุ่ม เป็นต้น
4. ประชาชนชนแสดงความคิดเห็น รัฐบาลให้โอกาสประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในบางเรื่อง แต่มักจะไม่นำความเห็นไปปฏิบัติและยังมีอำนาจที่จะไม่รับฟังความเห็นนั้น ตัวอย่างเช่น การประชุมใหญ่ที่ให้โอกาสประชาชนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น การขอความเห็นในกฎระเบียบที่กำลังจะนำออกมาใช้
5. ประชาชนรับทราบ เป็นการแถลงข่าวสารและ/หรือมติของรัฐบาลให้ประชาชนได้ทราบ ประชาชนอาจมีปฏิริยาตอบโต้หรือไม่มีก็ได้ เช่น การแถลงถึงโครงการต่าง ๆ ที่รัฐบาลได้มีมติให้ดำเนินการริเริ่มกฎหมายต่าง ๆ และการเวนคืนที่ดิน เป็นต้น
6. รัฐบาลใช้อำนาจ กล่าวคือ รัฐบาลใช้อำนาจจัดการโดยไม่แจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้า ตัวอย่างเช่น การสืบสวน จับกุมผู้กระทำผิดกรณีต่าง ๆ โดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นต้น

จากการศึกษาลำดับขั้นของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้น พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีส่วนร่วมดำเนินการ และมีส่วนร่วมสนับสนุน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีหลายระดับขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญของรัฐบาลด้วย ซึ่งสามารถจัดลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากมากไปน้อยได้ดังนี้คือ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ ประชาชนมีส่วนร่วม ประชาชนเป็นที่ปรึกษา ประชาชนแสดงความคิดเห็น ประชาชนรับทราบ และรัฐบาลใช้อำนาจ

ภาพที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับอำนาจรัฐบาล

การให้ประชาชนมีส่วนร่วม

แรม พี. ยาดาว (Ram P. Yadav 1979 : 3) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
2. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและแผนการ (Implementation)
3. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุมและประเมิน โครงการและการพัฒนา (Evaluation)
4. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการพัฒนา (Benefit)

International Association for Public Participation: IAP2 (อ้างอิงใน สำนักปลัดกระทรวง
สาธารณสุข 2549 : 1-3) ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public
Participation Spectrum) ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร (Information) ประชาชนมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารการ
ดำเนินโครงการโดยตลอด ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น โดยอาศัยเครื่องมือหรือช่องทางต่างๆ อาทิ เอกสาร
เผยแพร่ เว็บไซต์ศูนย์ให้ข้อมูลข่าวสารหรือรับข้อคิดเห็น เป็นต้น
2. การรับฟังความคิดเห็น (Consultation) ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อแนว
ทางการดำเนินโครงการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้รับผิดชอบ หรือนำไป
พิจารณาปรับปรุงแผนงานให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น รูปแบบของการมีส่วนร่วมดังกล่าว อาจ

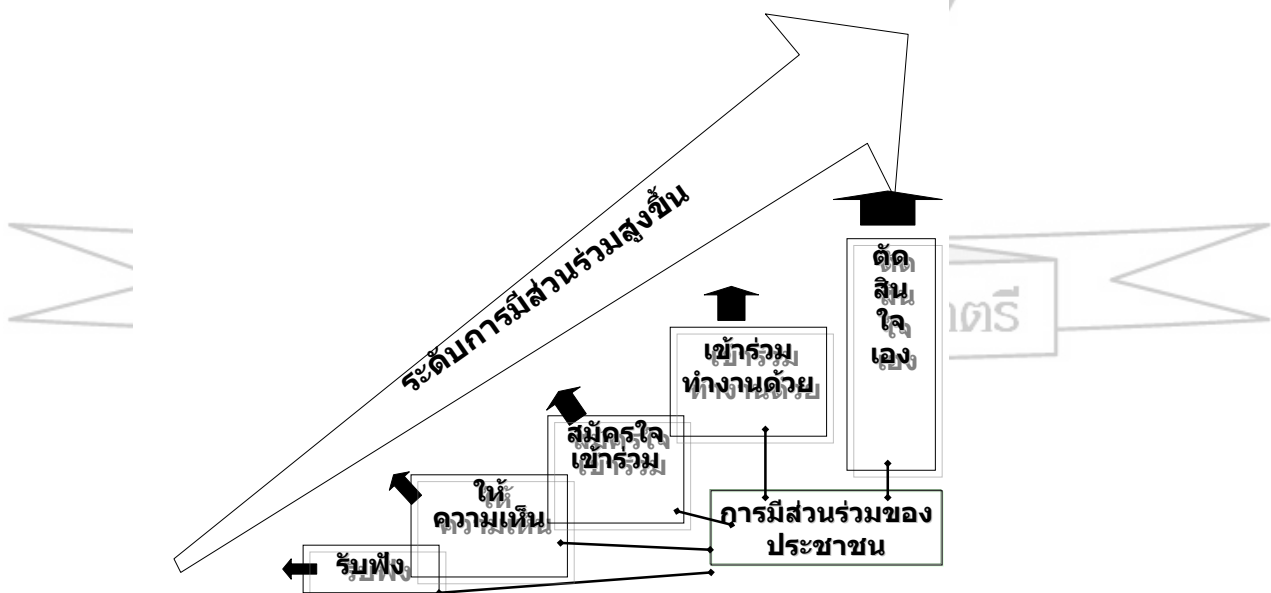
เป็นการสำรวจความคิดเห็น (Opinion Surveys) การประชุมเวทีสาธารณะ (Public comment) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้องมีบทบาท (Involvement) ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมทำงานกับโครงการ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่า ความคิดหรือความต้องการของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ถูกนำมาพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของแผนงาน รูปแบบที่พบเห็นกันบ่อย คือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

4. การร่วมมือร่วมแรง (Collaboration) ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมทำงาน และนำความคิดเห็นหรือความต้องการมาพัฒนาเป็นแนวทางการดำเนินงาน โครงการและเป็นข้อมูลสำคัญต่อการตัดสินใจ ซึ่งการมีส่วนร่วมในขั้นนี้จะอยู่ในรูปแบบของ คณะที่ปรึกษาภาคประชาชน (Citizen Advisory Committees) และการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม (Participatory decision-making)

5. การเสริมพลังอำนาจให้ประชาชน (Empowerment) ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการดำเนินโครงการ ความต้องการ ความเห็น และการตัดสินใจจะถูกนำไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ในการดำเนินงานรูปแบบที่พบเห็นได้คือ การลงประชามติ (Referendum)

ภาพที่ 2.3 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum)

ที่มา สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2549: 3)

สถาบันพระปกเกล้า (2545 : 22-24) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุดออกเป็น 6 ระดับ และจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับ

จะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำไปหาสูงสุด ได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับใด ๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ

อย่างไรก็ดี เพื่อป้องกันมิให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจดุลพินิจในการให้หรือไม่ให้ข้อมูลดังกล่าวแก่ประชาชน จึงควรมีข้อกำหนดให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องกระทำและกระทำอย่างทั่วถึงด้วย ยกเว้นข้อมูลบางประเภท เช่น เรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ เป็นต้น

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่าง ๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับ โครงการต่าง ๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น

3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นการเจรจกันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ เหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อินทราเน็ตเพื่อการแก้ไขปัญหาคือข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น

ความสำคัญของการลงประชามตินั้น มี 2 ประการ ได้แก่

ประการแรก การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด อย่างน้อยขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด

ประการที่สอง ในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม

1.6 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

1.6.1 ทฤษฎีการกระทำของสังคม (Theory of Social Action)

Talcott Parsins (อ้างถึงใน ประสพสุข คีอินทร์ 2531 : 28) ได้สร้างทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Theory Social Action) ได้อธิบายถึงการกระทำของมนุษย์ (Human Action) จะขึ้นอยู่กับ

1. บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล (Personality)
2. ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ (Social System)
3. วัฒนธรรม (Culture) ในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่โดยวัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือความเชื่อ (Ideals or Belief) ความสนใจ (Primary of interest) และระบบค่านิยมของบุคคล (System of Value Orientation)

Max Weber (อ้างถึงใน กมล ประทุมสินธุ์ และชัชวาล สรรพาวัตร 2547 : 50-51) ได้ทำการศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ (Human Action) ได้ให้คำจำกัดความการกระทำว่าเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ ที่บุคคลผู้กระทำกำหนดให้มีความหมายเป็นการส่วนตัว และ Weber ให้ความเห็นว่า การกระทำทางสังคมมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การกระทำที่มีเหตุผล (Rational) เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมในอันที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล การกระทำดังกล่าวมุ่งไปในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
2. การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม (Valuable) เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์พร้อมเป็นการกระทำที่มุ่งด้านจริยธรรม ศาสนา และศีลธรรม เพื่อการดำรงชีวิตไว้ซึ่งความเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม
3. การกระทำทางประเพณี (Traditional) เป็นการกระทำที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง โดยยึดเอาแบบอย่างที่ทำกันมาตั้งแต่อดีตเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล

4. การกระทำที่แฝงด้วยความเสนา่หา (Affective) เป็นการกระทำที่คำนึงถึงอารมณ์และความผูกพันทางจิตใจระหว่างผู้กระทำกับวัตถุที่เป็นจุดมุ่งหมายของการกระทำ
 จีรพันธ์ กาญจนจิตรา (อ้างถึงใน กมล ประทุมสินธุ์ และชัชวาล สรรพาวัตร 2547 : 51) ได้
 อ้างว่า Willam W. Reeder ได้อธิบายถึงเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับ
 ปัจจัยหลายประการ ซึ่งเรียกว่า ความเชื่อหรือความไม่เชื่อ มิได้จำกัดอยู่แต่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง
 กล่าวคือ

ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ทำให้เกิดการกระทำ

1. เป้าประสงค์ (Goals)
2. ความเชื่อ (Belief Orientation)
3. ปทัสถาน (Value Standard)
4. นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habit and Custom)

ปัจจัยผลักดัน (Push Factors) ทำให้เกิดการกระทำ

1. ความคาดหวัง (Expectation)
2. ความสามารถ (Ability)
3. การสนับสนุน (Support)

ปัจจัยสนับสนุน (Supporting Factors) ให้เกิดการกระทำ

1. โอกาส (Opportunity)
2. ความสามารถ (Ability)
3. การสนับสนุน (Support)

1.6.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation)

ดี จี เฮย์ (ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ใน D.G. Hey 1951 อ้างถึงใน อ้างถึงใน เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล 2545 : 15) ได้กล่าวว่า
 ในการมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพ
 ทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพและที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ
 ต่ำจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง
 และในทำนองเดียวกัน เกษตรกรผู้ทำไร่เต็มเวลาจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนมากกว่า
 เกษตรกรผู้ทำไร่ไร่ไม่เต็มเวลา (part time farmers)

1.6.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำต่อชุมชน (Community action)

ลักษณะของการกระทำต่อชุมชน คือ Initiated Community Action มุ่งในการแก้ไขปัญหาอย่างหนึ่งของชุมชนหรือมุ่งไปสู่เป้าหมายที่แน่นอนของชุมชน ผู้ดำเนินงานในกิจกรรมนี้จะเป็นผู้ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ร่วมงานแต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกชุมชนกิจกรรมนี้จะต้องอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมตามโครงการจะต้องไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มผู้สนใจ (interest group) และเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น ให้สมาชิกได้ช่วยกันจัดตั้งวัตถุประสงค์ของโครงการ ช่วยวางแผนดำเนินงานตามแผนจนกระทั่งสำเร็จด้วย (ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ 2526 : 24 อ้างถึงใน เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล 2545: 16)

ขั้นตอนต่างๆของแบบแผนของการกระทำต่อชุมชน คือ (Green, J. and S.C. Mayo 1953 : 25 อ้างถึงใน เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล 2545: 16)

ขั้นที่ 1 เริ่มด้วยกลุ่มคนอย่างน้อย 2-3 คน รู้สึกถึงปัญหาอย่างหนึ่งของชุมชนและแสดงความสนใจที่จะทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งความสนใจนี้อาจเกิดจากการปรึกษาและการถกเถียงกันระหว่างเพื่อนบ้านหรือระหว่างผู้นำกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ

ขั้นที่ 2 ก็จะเกิดขึ้น โดยร่วมกันจัดตั้งคณะผู้ริเริ่มขึ้น ซึ่งมีจะเป็นกลุ่มบุคคลชุดเดียวกับผู้รู้สึกถึงปัญหา กลุ่มบุคคลเหล่านี้จะต้องระบุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการให้เด่นชัด และจัดวางแผนดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายต่างๆที่วางไว้

ขั้นที่ 3 จะมีกลุ่มบุคคลที่สำคัญอยู่ที่พวกที่คณะผู้ริเริ่มจะต้องคำนึงถึง คือ กลุ่มบุคคล ผู้เห็นด้วยและสนับสนุนให้มีผู้ดำเนินงานในขั้นที่ 2 กลุ่มบุคคลผู้ที่สนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายต่างๆในการดำเนินงาน กลุ่มบุคคลผู้ที่มีความรู้สึกเป็นกลาง กลุ่มบุคคลผู้ที่อาจจะไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงาน

ขั้นที่ 4 กลุ่มผู้ดำเนินงาน จะต้องพยายามให้สมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชนเข้าร่วมในโครงการด้วย สมาชิกผู้ร่วมงานนั้นควรจะมีบุคคลที่ไม่เคยร่วมในการดำเนินงานตามโครงการมาก่อนด้วย ซึ่งจะช่วยให้ได้รับความสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากสมาชิกของชุมชน

ขั้นที่ 5 ระบบของการดำเนินงานตามโครงการอาจจะสลายตัวและผู้ดำเนินงานอาจจะเลิกติดต่อกันในที่สุดหรือบางโครงการผู้ดำเนินงานอาจจะมีความประทับใจและมีความสุขใจในผลสำเร็จของการดำเนินงานตามโครงการ จึงมีความต้องการที่จะดำเนินงานต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจปกครอง

2.1 ความหมายของการกระจายอำนาจปกครอง

สถาบันพระปกเกล้า (2544 : 2525) ได้อธิบายว่า “การกระจายอำนาจปกครอง ” หมายถึง วิธีการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรที่ไม่ใช่หน่วยราชการบริการส่วนกลางหรือราชการบริหารส่วนภูมิภาค เพื่อให้องค์กรนั้นสามารถจัดบริการสาธารณะบางอย่างได้โดยมีอิสระตามสมควร และรัฐบาลโดยราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคจะทำหน้าที่ควบคุมดูแล แต่ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาสั่งการ

ประยูร กาญจนกุล (อ้างถึงใน เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล 2545 : 23) ได้อธิบายถึงการกระจายอำนาจปกครองหรือเรียกว่า “มัธยวิภาค” หมายถึง การกระจายอำนาจในทางปกครองประเทศจากส่วนกลางบางอย่างถ่ายโอนไปให้ประชาชนในท้องถิ่นฝึกหัดจัดทำ ซึ่งถือว่าเป็นการปกครองท้องถิ่นของตนเอง

ชำนาญ ชูบุรุษ (อ้างถึงใน เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล 2545 : 22) ได้อธิบายว่า การกระจายอำนาจปกครองอาจแยกได้ 2 ความหมาย คือ

1. การกระจายอำนาจอาณาเขต หมายถึง รัฐบาลได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจกรรมหรือบริการสาธารณะบางอย่างภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการปกครองตนเอง

2. การกระจายอำนาจตามกิจการ หมายถึง รัฐบาลได้มอบอำนาจให้องค์การสาธารณะจัดทำกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง เพื่อให้มีความอิสระในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับเทคนิคของงานนั้น ๆ

2.2 ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจปกครอง

ลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นมีดังนี้ (ชวงส์ ฉายะบุตร 2539 : 21-22)

1. มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง หน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่ งบประมาณและทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหากและไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้ปกครองท้องถิ่นเลยก็ไม่แน่ว่าเป็นการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามสมควร การกระจายอำนาจการปกครองนั้น ต้องกำหนดให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงานหรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร คือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณและหน้าที่ของตนเอง

4. มีงบประมาณเป็นของท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองนั้น หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณของตนเองซึ่งแตกต่างหากจากส่วนกลาง โดยมีรายได้จากการเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และทรัพย์สิน ตลอดจนเงินอุดหนุน(ถ้ามี) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่าง ๆ

5. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นเอง นอกจากจะมีงบประมาณแยกออกเป็นสัดส่วนของตนเองแล้ว การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่อันเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้ขึ้นในสังกัดกระทรวง ทบวงในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั่นเอง

2.3 จุดอ่อนและจุดแข็ง

2.3.1 จุดแข็งของการกระจายอำนาจการปกครอง

การจัดระเบียบบริหารตามหลักการกระจายอำนาจปกครอง มีจุดแข็งหรือมีข้อดีมีประโยชน์ที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร 2539 : 22)

1. ทำให้ตอบสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ดีขึ้น บริการสาธารณะบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียเฉพาะถิ่น ถ้าได้มอบอำนาจให้ผู้บริหารของท้องถิ่น ซึ่งเลือกตั้งจากรายชื่อบุคคลในท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำก็ย่อมจะได้ผลตรงกับความต้องการในท้องถิ่นมากขึ้นเพราะรู้ปัญหาความต้องการของท้องถิ่นของตนเองดี

2. เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง เพราะในปัจจุบัน หน่วยการบริหารราชการส่วนกลางมีภารกิจหลักอยู่มากเกี่ยวกับการจัดทำกิจการอันเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ หากได้ตัดภาระเกี่ยวกับกิจการเฉพาะท้องถิ่นที่ไม่อาจดำเนินการได้ทั่วถึงออกไปเสียบ้าง ก็จะทำให้เกิดผลดีสมกับความต้องการของราษฎรในท้องถิ่นได้

3. ทำให้ราษฎรมีความสนใจ รู้จักรับผิดชอบในการปกครองท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเป็นการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง ทำให้ราษฎรรู้จักรับผิดชอบ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่น ทำให้การอำนวยความสะดวกประชาชนเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น

2.3.2 จุดอ่อนของการกระจายอำนาจปกครอง

จุดอ่อนหรือข้อเสียของการกระจายอำนาจปกครอง มีอยู่ 4 ประการ คือ (ชวงส์ ฉายะบุตร 2539 : 23)

1. อาจเป็นภัยต่อเอกภาพทางการปกครองและความมั่นคงของประเทศ เพราะหากการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมากเกินไป อาจเป็นการทำลายเอกภาพในการปกครองและความมั่นคงปลอดภัยของรัฐได้ ทั้งยังอาจให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันกันระหว่างท้องถิ่นซึ่งต่างมุ่งที่จะรักษาผลประโยชน์ของตน โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดแก่ท้องถิ่นอื่น นอกจากนี้อาจเกิดช่องว่างระหว่างท้องถิ่นที่มีงบประมาณมากกับท้องถิ่นที่มีงบประมาณน้อย

2. ทำให้ราษฎรพึงเล็งเห็นประโยชน์ของท้องถิ่นตนเองสำคัญมากกว่าส่วนร่วม เมื่อราษฎรมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น ก็มุ่งที่จะทำประโยชน์แก่ท้องถิ่นของตนฝ่ายเดียว จนกระทั่งลืมถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ

3. เจ้าหน้าที่ที่ได้รับเลือกตั้ง อาจใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่เหมาะสมด้วยการถือพรรคถือพวก อาจใช้อำนาจหน้าที่บังคับกดขี่พรรคฝ่ายตรงกันข้าม หรือราษฎรที่ไม่อยู่ในพรรคพวกของตน ซึ่งทำให้เกิดความไม่สงบราบรื่นได้ ย่อมจะทำให้เกิดความเดือดร้อน และความไม่พอใจแก่ราษฎรยิ่งกว่า ถูกปกครองโดยเจ้าหน้าที่ส่วนกลางหรือภูมิภาคเสียอีก

4. ย่อมทำให้เกิดความสิ้นเปลืองมาก และมีต้นทุนสูง เพราะต้องมีการแยกงบประมาณเป็นส่วน ๆ ทั้งต้องมีเจ้าหน้าที่และเครื่องมือเครื่องใช้ของตนเอง ซึ่งไม่อาจหมุนเวียนสับเปลี่ยนโยกย้ายไปใช้ในท้องถิ่นต่าง ๆ เหมือนกับหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง รวมทั้งอาจมีการใช้จ่ายโดยไม่ประหยัด หากควบคุมการเงินไม่ดีพอหรือไม่มีประสิทธิภาพ

2.4 หลักการกระจายอำนาจปกครอง

การกระจายอำนาจปกครองสู่ท้องถิ่น มีหลักการที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (ประหยัด หงส์ทองคำ 2526 : 4-5)

1. มืองค์การเป็นนิติบุคคลเป็นเอกเทศ

การกระจายอำนาจปกครองนั้น จะต้องมืองค์การเป็นนิติบุคคลต่างจากองค์การของรัฐบาลกลาง การมืองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ ก็เพื่อผลประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง องค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณเป็นของตนเอง มีทรัพย์สิน หนี้สินของตนเอง และมีเจ้าหน้าที่เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง เป็นต้น

2. องค์การนั้นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่

เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง เพราะถ้าองค์กรนั้นไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรเช่นนี้ก็จะมียุทธศาสตร์ไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบาย หรือการตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่อำนาจอิสระขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั้นต้องมีพอสมควร ไม่มากเกินไปจนทำให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตยของประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง องค์กรปกครองท้องถิ่นมิใช่เป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง หากแต่ควรมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ และให้มีองค์กรที่จำเป็นสำหรับทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติ และบริหารกิจการอันเป็นหน้าที่ของตนเท่านั้น

3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้น อาจทำได้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่นเฉพาะการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองตนเองของท้องถิ่นมากกว่านั้น เช่น สนใจที่จะเข้าฟังการประชุมสภาเทศบาล สนใจที่จะเอาใจใส่ดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะเทศมนตรี หรือประชาชนบางคนอาจสนใจมากถึงกับสมัครเข้ารับเลือกเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้ามาบริหารงานในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจจะทำได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

3.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

จอห์น เจ. คลาร์ก (John J. Clark 1957: 87 – 89 อ้างอิงใน โกวิทย์ พวงงาม 2552: 28) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและจะอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

เดเนียล วิท (Daniel Wit 1967: 101 – 103 อ้างอิงใน โกวิทย์ พวงงาม 2552: 28) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วย

การปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นเขตอำนาจของตน

ประธาน คณะทศศึกษาการ (2524: 15 อ้างอิงใน โกวิท พวงงาม 2552: 29) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

วิลเลียม วี. ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway 1959: 101 – 103 อ้างอิงใน โกวิท พวงงาม 2552: 28) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตัวเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

วิลเลียม เอ. ร็อบสัน (William A. Robson 1953: 574 อ้างอิงใน ชวงส์ ฉายะบุตร 2539: 25) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและมีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Right) และต้องมียุทธศาสตร์ที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมควรตามจุดมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ (2530 : 343) สรุปความหมายของการปกครองท้องถิ่น คือเป็นการจัดระเบียบการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยรัฐหรือรัฐบาลกลาง มอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองตนเองและจัดตั้งบริการสาธารณะบางอย่าง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอิสระตามสมควรภายในขอบเขตกฎหมาย การมอบอำนาจในท้องถิ่น ทำให้เกิดสภาพการปกครองตนเองหรือการปกครองตนเองในท้องถิ่น (Local Self Government)

อีไมล์ เจ. ซัดดี (Emile J. Sady 1967 อ้างอิงใน ชวงส์ ฉายะบุตร 2539: 24) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองทางการเมืองที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่ารัฐ ซึ่งก่อตั้งโดยกฎหมาย และมีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะทำกิจการในท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอำนาจจัดเก็บ

ภาษีเจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวอาจได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งโดยท้องถิ่น
ก็ได้

อุทัย หิรัญโต (2523: 2 อ้างอิงใน โกวิทย์ พวงงาม 2552: 29) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น
คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและ
ดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของ
ท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มี
ความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะ
ปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

แฮร์ริส จี. มอนตาญ (Harris G. Mongtagu 1984: 574 อ้างอิงใน โกวิทย์ พวงงาม 2552: 28)
นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้ง
โดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบ
ซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือส่วน
ภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของ
ประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

จากนิยามต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถประมวลได้เป็นหลักการปกครองท้องถิ่น
โดยแบ่งเป็นสาระสำคัญดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม 2552 : 29 - 30)

1. การปกครองเป็นของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความ
เจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทยจัดเป็น
กรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และ
เมืองพัทยา ตามเหตุดังกล่าว

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม
ความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอควรเพื่อให้เกิด
ประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไป
ไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็จะเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคง
ของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตแตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและ
ความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณา
การกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการ
ปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับสุขาภิบาล เป็นต้น

3.2 สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่นคืออำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

4 . มีองค์การที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์การที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์การฝ่ายบริหาร และองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานคร คือกรุงเทพมหานคร จะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร สภากรุงเทพมหานครจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากแนวความคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิถีแก้ไขของตนเองอย่างจริงจัง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงานให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชนและอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วย

3.2 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

จากแนวความคิดในการปกครองท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ซึ่งความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร 2539: 27 – 29)

1. การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้ส่วนเสียในการปกครองท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อผลประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลยพินิจเลือกตั้งผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจกรรมของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำ

ในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคย มีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2. การปกครองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเอง มิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเอง คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นอาจได้รับการเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตย ต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน

นอกจากนี้ การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหรือการกระจายอำนาจไปในระดับที่ต่ำสุดคือ รากหญ้า (Grass roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งขาดอันหนึ่งก็คือการขาดรากฐานในท้องถิ่น

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากความจำเป็นบางประการ ดังนี้

3.1 ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง

3.2 รัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือการจัดบริการโครงการในท้องถิ่น โดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

3.3 กิจกรรมบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวพันกับท้องถิ่นอื่นและไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง

ดังนั้น หากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่างและไม่แน่ว่าจะตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นถูกต้องหรือไม่ รวมทั้งจะต้องดำเนินการเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่เกี่ยวพันกับท้องถิ่นอื่น หากได้จัดให้มีการปกครองท้องถิ่นเพื่อดำเนินการ

เองแล้ว ภาระของรัฐบาลก็จะผ่อนคลายเป็น รัฐบาลจะมีหน้าที่เพียงแค่ควบคุมดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้น

การแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญหรือกิจการใหญ่ระดับชาติ อันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม ความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่รวมอยู่ที่ส่วนกลางจะลดน้อยลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมีมากขึ้น

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองตอบความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพเนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาข้อแตกต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกฝนทักษะทางการเมืองการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย

6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบทที่ผ่านมามีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเองของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้วการพัฒนาชนบทจะเป็นลักษณะ “หยิบยื่นยัดใส่ หรือกึ่งหยิบยื่นยัดใส่” เกิดความคาดหวังทุกปีจะมี “ลาภลอย” แทนที่จะเป็นผลดีต่อท้องถิ่นกลับสร้างลักษณะการพัฒนาแบบพึ่งพาไม่ยอมช่วยตนเอง อันเป็นผลลบต่อการพัฒนาพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการกระจายอำนาจจึงจะทำให้เกิดลักษณะการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาชนบทอย่างยิ่ง การกระจายอำนาจมีข้อพึงระวังและได้กลายเป็นจุดวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งมีอยู่หลายประการดังได้กล่าวไว้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องขอบเขตการกระจายอำนาจและการคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอย่างมากระหว่างมีมานานตั้งแต่สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 กล่าวคือได้มีการถกเถียงถึงความพร้อมของประชาชนต่อการ

ปกครองตนเองมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน แต่จากความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นนั้น หากจะมองรวมเป็นจุดใหญ่ ๆ แล้ว สามารถแบ่งได้เป็นสองด้านคือ ด้านการเมืองการปกครอง และการบริหาร กล่าวคือ ในด้านการเมืองการปกครองนั้นเป็นการปูพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการเรียนรู้การปกครองตนเอง ส่วนด้านการบริหารนั้นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่นได้หาทางตอบสนองแก้ปัญหาด้วยตนเอง ด้วยกลไกทางการบริหารต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการจัดการ ฯลฯ

3.3 องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร 2539: 30 – 31)

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง
2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำคัญในการปกครองท้องถิ่นของประชาชน จึงได้มีกฎหมายที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น
3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ
4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน ในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของ ประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายใน ขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของ หน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่ก กหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชน โดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงาน ของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้มีความหมายว่ามีอิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึง เฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป รัฐจึง ต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

การปกครองท้องถิ่นที่กำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทาง การเมืองและกิจการการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการ ปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือ สถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการ ปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับปริญญาตรี

ศุภศักดิ์ พรหมศิริพัฒน์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลท่ามะกา อำเภوتاมะกา จังหวัด กาญจนบุรี โดยศึกษาระดับการมีส่วนร่วม 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ด้านสังคม และเศรษฐกิจ และด้านการเมืองและบริหารจัดการ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนาชุมชน ของเทศบาลตำบลท่ามะกาอยู่ในทุกด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ร้อยละ 54.7 ในด้าน การเมืองและการบริหาร ร้อยละ 65.8 ในด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม และร้อยละ 80.3 ในด้าน สังคมและเศรษฐกิจ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่ามะกา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคือ ปัจจัยด้านอายุ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาล

งามตา สุขประเสริฐ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณีเฉพาะ: องค์การบริหารส่วนตำบลเสมีด อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเสมีดอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับในด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่ากลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านที่ 2 เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร อบต. มากกว่าหมู่บ้านที่ 1 และหมู่บ้านที่ 3 ตามลำดับ ส่วนการศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มผู้ที่มีความรู้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกันก็จะมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกันด้วยอย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนของแนวทางที่จะแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนที่มีต่อ อบต. นั้น อบต. ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงบทบาทหน้าที่ของ อบต. เช่น จัดโครงการ อบต. พบประชาชน ฯลฯ พร้อมทั้งรับดำเนินการจัดหาตลาดแห่งใหม่รองรับการขยายตัวของพ่อค้าแม่ค้า รวมทั้งปัญหาความสะอาด ปัญหาการจราจรที่จะตามมาด้วย

วิชาญ ลำจวน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหง อำเภอจาง จังหวัดลำปาง พบว่า ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหง มีส่วนร่วมต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหงในระดับค่อนข้างน้อย จากการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะ คือองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหงควรเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาบทบาทให้ประชาชนเกิดความตระหนักต่อการมีส่วนร่วมเพื่อให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหงมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทวีป คงเทียน (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเป็ริง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จากการศึกษาพบว่า

1. ภูมิหลังของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม เพศหญิง ร้อยละ 54.10 อายุสูงกว่า 50 ปี ร้อยละ 28.60 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 34.90 อาชีพ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 32.70 รายได้ครอบครัวต่อเดือน 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 37.10 ระยะเวลาที่อาศัยในเขต อบต. 5 ปีขึ้นไป ร้อยละ 61.50 และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 30.50

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็ริง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ลำดับที่ 1 รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและการวางแผน และด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหา ตามลำดับ

3. ภูมิหลังของประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน สำหรับประชาชนที่มีอายุต่างกัน อาชีพต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน สมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในอำเภอบางบ่อต่างกัน รายได้ครอบครัวต่อเดือนต่างกัน ระยะเวลาที่อาศัยในเขต อบต.ต่างกัน และสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในอำเภอบางบ่อต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การตำบลเปรี้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อันวา แดงโกเมน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จากการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการวางแผน ด้านการค้นหาปัญหา และระดับ 1 ด้าน คือ ด้านการประเมินผล

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายได้ของครอบครัวต่อเดือนพบว่า ประชาชนที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งโดยภาพรวม และรายด้าน

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนพบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ทั้งโดยภาพรวม และรายด้าน

ธงชัย คุ่มชาติ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนและบทบัญญัติต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ การวิจัยครั้งนี้พบว่า ประชาชนที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนและบทบัญญัติต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญในระดับปานกลางจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 60.2 ดังนั้นควรจะได้มีการพัฒนา

ความรู้ของประชาชนในเรื่องสิทธิของประชาชนและบทบัญญัติต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญให้มีความชัดเจนมากขึ้นต่อไป

2. การมีส่วนร่วมบริหารงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล เรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมตรวจสอบในการบริหารงานและร่วมกิจการสาธารณะกับองค์การบริหารส่วนตำบล การวิจัยครั้งนี้พบว่า ประชาชนที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมตรวจสอบในการบริหารงานและร่วมกิจการสาธารณะกับองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับปานกลาง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการการบริหารงานและร่วมกิจการสาธารณะกับองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ของประชาชนในเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานและร่วมกิจการสาธารณะกับองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความชัดเจนมากขึ้นต่อไป

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในตำบล การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองท้องถิ่น และภาวะผู้นำ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ส่วน เพศ อายุ และรายได้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมค้นหาปัญหา และร่วมตรวจสอบและติดตามผลมีค่าต่ำสุด ตามลำดับ

ประยูร เหล่าวัฒนา (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: องค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

1. โดยภาพรวม ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนา อบต. และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของ อบต. อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการบริหารงานและตรวจสอบ อบต. และด้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับน้อย

2. ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคงใหญ่ ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

ทรงพล ตุ่มทอง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ศึกษากรณีเทศบาล ตำบลศรีราชา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เมื่อมองผลในภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมในการ เลือกลงสมัครสมาชิกสภาเทศบาล การทำหน้าที่สื่อข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับเทศบาล และการติดต่อกับเทศบาล อยู่ในระดับต่ำ และในกรณีการพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมเป็นรายด้าน พบว่า ทุก กิจกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการปกครองท้องถิ่นพบว่า เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยใน เขตเทศบาล ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

สำหรับการเป็นสมาชิกกลุ่มและความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่นนั้น มี ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Survey) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการดำเนินการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
3. วิธีการศึกษาข้อมูล
4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
5. การสร้างเครื่องมือในการศึกษา
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. สถิติที่ใช้ในการศึกษา

ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นประชากรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 จำนวน 18,032 คน และจำนวนครัวเรือน 9,207 ครัวเรือน (กรมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย “รายงานสถิติจำนวนประชากร รายจังหวัดรายอำเภอ รายตำบล ณ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2552” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก :http://www.dopa.go.th/xstat/p5112_01.html 2552. เข้าสืบค้นวันที่ 24 ธันวาคม 2552)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกครัวเรือนที่อายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 9,207 ครัวเรือน จากทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ในการศึกษานี้ได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีของ Yamane's (Taro Yamane 1967 อ้างถึงใน สิทธิ ชีรสรณ์ 2551 : 120) ดังสูตรต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย n = จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

N = จำนวนของประชากรทั้งหมด

e = ความคาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง (ในการศึกษากำหนดให้

เท่ากับร้อยละ 5 หรือ 0.05)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

$$\text{แทนค่า } n = \frac{9,207}{1 + 9,207 (0.05)^2}$$

$$n = 383.35$$

ดังนั้น จึงใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกครัวเรือนที่อายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 384 ครัวเรือน

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการคำนวณและตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน โดยดูจากจำนวนประชากรที่เป็นครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ซึ่งแบ่งเป็น 6 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนครัวเรือนและกลุ่มตัวอย่างในเขตการปกครององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (ครัวเรือน)	จำนวนตัวอย่าง (ครัวเรือน)
1	บ้านบางประคู้	158	7
2	บ้านบางรักน้อย	219	9
3	บ้านบางรักน้อย	3,384	141
4	บ้านบางรักน้อย	2,715	113
5	บ้านหนองบัว	2,398	100
6	บ้านบางประคู้ใหญ่	333	14
	รวม	9,207	384

2. วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ประกอบไปด้วย 6 หมู่บ้าน จะทำการสุ่มตัวอย่างทั้ง 6 หมู่บ้าน
2. ทำการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) ของแต่ละหมู่บ้าน โดย
  - 2.1 กำหนดช่วงห่างที่จะใช้ในการสุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน
  - 2.2 กำหนดหมายเลขของครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน
  - 2.3 เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการมา 1 ครัวเรือน โดยเรียงลำดับตามบ้านเลขที่ หากไม่พบครัวเรือนตามลำดับบ้านเลขที่ดังกล่าว ก็จะเก็บข้อมูลในบ้านเลขที่ถัดไป แล้วเริ่มนับใหม่ตามลำดับ

2.4 ทำการสุ่มตัวอย่างจากหมู่บ้านทั้งหมดจนครบ 384 ตัวอย่าง

3. วิธีการศึกษาข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหลายแห่ง เพื่อนำมาวิเคราะห์ และประกอบการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Document Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษา จากหนังสือ ตำรา เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา อัน ได้แก่ ทฤษฎี เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับหลักการกระจายอำนาจปกครอง แนวคิด เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการวิเคราะห์และนำมาสร้างเป็นกรอบ แนวคิดในการศึกษา

2. การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัด นนทบุรี เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น 5 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล และการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการดำเนินการ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาและ ปรับปรุงจากงานวิจัยที่คล้ายคลึงกัน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัด นนทบุรี ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยการพิจารณาจากกรอบแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง โดยการนำตัวแปรมาสร้างเป็นแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นกลุ่ม ตัวอย่างในพื้นที่ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยแบบสอบถามที่มีลักษณะปลาย ปิด (Check List) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ สถานภาพทางครัวเรือน อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ภายในตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ลักษณะของแบบสอบถาม จะเป็นมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 29 ข้อ โดยกำหนดตามมาตราวัดของลิเกิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดให้ผู้ตอบเลือกได้คำตอบเดียว ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คำนวณน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมมาก คำนวณน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง คำนวณน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมน้อย คำนวณน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คำนวณน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยที่แบบสอบถามจะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open - Ended Form) เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนเองอย่างเต็มที่

5. การสร้างเครื่องมือในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดปลายปิดและปลายเปิด เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบเนื้อหาและนิยามตัวแปรในแบบสอบถาม

2. นำตัวอย่างแบบสอบถามที่มีผู้ศึกษาไว้ และจากรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มาปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ภายใต้อำนาจแนะนำจากอาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์

3. สร้างร่างแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องกับขอบเขตและเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบอีกครั้ง

4. ปรับปรุงและแก้ไขร่างแบบสอบถาม ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์

จากนั้น และนำเสนอต่อคณะกรรมการนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของสำนวน ภาษา เนื้อหา และรูปแบบของการสอบถาม เพื่อให้คำถามที่ครอบคลุม เหมาะสมตามสถานการณ์ และสภาพปัญหา

5. นำร่างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ จากคณะกรรมการนิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษา
 สารนิพนธ์ มาแก้ไขและปรับปรุงเป็นครั้งสุดท้าย จากนั้นจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
 เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ติดต่อประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย เพื่อขอข้อมูล
 พื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำมาใช้
 ประกอบในการดำเนินการทำการศึกษาเชิงสำรวจ

ขั้นตอนที่ 2 ขอหนังสือรับและแนะนำตัวจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย และขอความร่วมมือ
 จากองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ศึกษาลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการเก็บ
 รวบรวมข้อมูลจากประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกครัวเรือนที่อายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็น
 ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง
 จังหวัดนนทบุรี

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับจากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
 ทางสถิติเพื่อการวิจัย (SPSS: Statistical Package for the Social Science) โดยแบ่งการวิเคราะห์
 ข้อมูลเป็นดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจก
 แยกความถี่ (Frequency) และการใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง
 ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นแบบประมาณค่า
 (Rating Scale) เป็น 5 4 3 2 และ 1 สำหรับคำตอบ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด
 ตามลำดับ

แล้วคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของข้อมูล แล้วนำค่าเฉลี่ยมาตัดสินตามเกณฑ์ที่กำหนดตามหลักสถิติไว้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51	- 5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51	- 4.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51	- 3.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51	- 2.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00	- 1.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3. การทดสอบค่า t – Test เพื่อทดสอบหาค่าหาความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

4. การทดสอบค่า F – Test (ONE WAY ANOVA) เพื่อทดสอบหาค่าหาความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่แบ่งออกมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

5. การรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ จากข้อมูลส่วนที่ 3 แล้วแยกออกตามลำดับของปัญหา

8. สถิติที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษา ครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) อธิบายข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ภายในตำบลบางรักน้อย การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ความถี่ (Frequency)
2. ค่าร้อยละ (Percentage)
3. ค่าเฉลี่ย (Mean)
4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. : Standard Deviation)
5. ทดสอบค่าเฉลี่ย (t-Test)
6. วิเคราะห์ความแปรปรวน F- test (ONE WAY ANOVA)

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำเสนอ การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

X	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean)
S.D.	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน ค่าที่ใช้พิจารณาความแปรปรวนในการทดสอบความแตกต่าง
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบความแตกต่าง
Sig.	แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากแบบสอบถาม ในรูปของตาราง พร้อมกับการบรรยาย และวิเคราะห์ตาราง ตามลำดับของข้อมูลส่วนต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ เพศ สถานภาพทางครัวเรือน อายุ การศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
1. ชาย	162	42.2
2. หญิง	222	57.8
รวม	384	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 และเป็นเพศชาย จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพทางครัวเรือน

สถานภาพทางครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1. หัวหน้าครัวเรือน	148	38.5
2. ผู้อยู่อาศัย	236	61.5
รวม	384	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้อยู่อาศัย จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 และเป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
1. 18 – 27 ปี	78	20.3
2. 28 – 37 ปี	84	21.9
3. 38 – 47 ปี	95	24.7
4. สูงกว่า 47 ปี	127	33.1
รวม	384	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุสูงกว่า 47 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1 รองลงมา มีอายุระหว่าง 38 – 47 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7, มีอายุระหว่าง 28 – 37 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 และมีอายุระหว่าง 18 – 27 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
1. ประถมศึกษา หรือ ต่ำกว่า	120	31.3
2. มัธยมศึกษาตอนต้น	57	14.8
3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	64	16.7
4. อนุปริญญา / ปวส.	25	6.5
5. ปริญญาตรี	107	27.9
6. สูงกว่าปริญญาตรี	11	2.9
รวม	384	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมาคือ ปริญญาตรี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9, มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7, มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8, อนุปริญญา / ปวส. จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เกษตรกรรม (ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์)	34	8.9
2. ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	73	19.0
3. รับจ้างทั่วไป	69	18.0
4. รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	54	14.1
5. พนักงานบริษัท / หน่วยงานเอกชน	38	9.9
6. นิสิต / นักศึกษา	26	6.8
7. ไม่ประกอบอาชีพ	48	12.5
8. อื่น ๆ ไปรกระบุ	42	10.9
รวม	384	100

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0, รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1, ไม่ประกอบอาชีพ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5, อาชีพอื่น ๆ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้างของรัฐบาล และข้าราชการบำนาญ เป็นต้น, พนักงานบริษัท / หน่วยงานเอกชน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9, อาชีพเกษตรกรรม จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.9 และนิสิต / นักศึกษา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่เกิน 5,000 บาท	146	38.0
2. 5,001 – 10,000 บาท	112	29.2
3. 10,001 – 15,000 บาท	51	13.3
4. 15,001 – 20,000 บาท	34	8.9
5. มากกว่า 20,001 บาท	41	10.7
รวม	384	100

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2, ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3, มากกว่า 20,001 บาท จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางรักน้อย

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล	จำนวน	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 10 ปี	133	34.6
2. 10 ปีขึ้นไป	251	65.4
รวม	384	100

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในตำบลบางรักน้อย เป็นเวลา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 65.4 และอาศัยอยู่ในตำบลบางรักน้อย น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือสมาชิกองค์กร หรือมีตำแหน่งในตำบล

การเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือสมาชิกองค์กร หรือมีตำแหน่งในตำบล	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่เป็น	298	77.6
2. เป็น	86	22.4
รวม	384	100

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 77.6 และผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 22.4 ได้แก่ สมาชิกอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย, สมาชิก

คณะกรรมการประจำหมู่บ้าน, สมาชิกกลุ่มสตรีแม่บ้านกล้วยอบแผ่น, ประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย, สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ, สมาชิกกลุ่มเกษตรกรการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน, สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอนุรักษ์ทุเรียนนนท์, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย, สมาชิกสหกรณ์การเกษตร, สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลบางรักน้อย, ผู้นำชุมชนประจำหมู่บ้าน, ประธานสภาองค์กรชุมชน ตำบลบางรักน้อย, ประธานชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง, สมาชิกโครงการสายใยรัก และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

ตารางที่ 4.9 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา

การมีส่วนร่วมในการ ค้นหาปัญหา	ระดับการมีส่วนร่วม					X	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)			
1. ท่านเข้าร่วมฟังการประชุมของ อบต. เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	21 (5.5)	54 (14.1)	67 (17.4)	69 (18.0)	173 (45.1)	2.16	1.28	น้อย
2. ท่านเคยริเริ่มเสนอโครงการต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมโครงการ	17 (4.4)	34 (8.9)	57 (14.8)	70 (18.2)	206 (53.6)	1.92	1.19	น้อย

3. ท่านเคยเสนอปัญหา/ ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นใน ท้องถิ่นต่อคณะ กรรมการบริหาร	24 (6.3)	25 (6.5)	83 (21.6)	75 (19.5)	177 (46.1)	2.07	1.22	น้อย
4. ในกรณีที่มีบุคคลไม่ เข้าใจโครงการ ท่านเคย อธิบายหรือชี้แจงเหตุผล ให้เขาเห็นคุณค่าของ โครงการ	21 (5.5)	35 (9.1)	89 (23.2)	87 (22.7)	152 (39.6)	2.18	1.20	น้อย
รวม						2.08	1.22	น้อย

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในด้านการมีส่วนร่วมในการ ค้นหาปัญหา อยู่ในระดับน้อย (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ระดับการมีส่วนร่วมน้อย ได้แก่ ในกรณีที่มีบุคคลไม่เข้าใจโครงการ เคยอธิบายหรือชี้แจง เหตุผลให้เขาเห็นคุณค่าของโครงการ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.18), เข้าร่วมฟังการประชุมของ อบต. เพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16), เคยเสนอปัญหา/ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ต่อคณะกรรมการบริหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.07) และเคยริเริ่มเสนอโครงการต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมโครงการ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม					X	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)			
1. ท่านมีโอกาสให้ ข้อมูลในการวางแผน การดำเนินงานแก่ อบต.	22 (5.7)	25 (6.5)	55 (14.3)	81 (21.1)	201 (52.3)	1.92	1.20	น้อย

2. ท่านรับรู้แผนการทำงานของ อบต.	26 (6.8)	34 (8.9)	84 (21.9)	104 (27.1)	136 (35.4)	2.24	1.21	น้อย
3. อบต. มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับรู้	46 (12.0)	74 (19.3)	85 (22.1)	78 (20.3)	101 (26.3)	2.70	1.35	ปานกลาง
รวม						2.28	1.25	น้อย

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับน้อย (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ได้แก่ อบต. มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับรู้ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70)

ระดับการมีส่วนร่วมน้อย ได้แก่ การรับรู้แผนการทำงานของ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24) และการมีโอกาสให้ข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานแก่ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92)

ตารางที่ 4.11 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	ระดับการมีส่วนร่วม					X	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)			
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมสมทบเงินในการปฏิบัติงานของ อบต.	8 (2.1)	25 (6.5)	60 (15.6)	113 (29.4)	178 (46.4)	1.88	1.02	น้อย
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อการพัฒนาตามโครงการของ อบต.	9 (2.3)	23 (6.0)	59 (15.4)	80 (20.8)	213 (55.5)	1.78	1.05	น้อย

3. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการออกแรงในการปฏิบัติงานของ อบต.	22 (5.7)	36 (9.4)	80 (20.8)	85 (22.1)	161 (41.9)	2.14	1.22	น้อย
4. ท่านเคยร่วมติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับความช่วยเหลือด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์หรือแรงงานที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในโครงการของ อบต.	7 (1.8)	27 (7.0)	71 (18.5)	58 (15.1)	221 (57.6)	1.80	1.08	น้อย
5. ท่านเคยเข้าไปช่วยเหลือชุมชนในการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน	26 (6.8)	60 (15.6)	90 (23.4)	87 (22.7)	121 (31.5)	2.43	1.26	น้อย
รวม						2.00	1.12	น้อย

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับน้อย (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ระดับการมีส่วนร่วมน้อย ได้แก่ เคยเข้าไปช่วยเหลือชุมชนในการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43), เคยมีส่วนร่วมในการออกแรงในการปฏิบัติงานของ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14), เคยมีส่วนร่วมสมทบเงินในการปฏิบัติงานของ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88), เคยร่วมติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับความช่วยเหลือด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์หรือแรงงานที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในโครงการของ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.80) และเคยมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อการพัฒนาตามโครงการของ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล

การมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบและติดตาม ผล	ระดับการมีส่วนร่วม					X	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)			
1. ท่านเคยเข้าไป สังเกตการณ์การทำงาน ของสมาชิก อบต. ตาม โครงการของ อบต.	10 (2.6)	36 (9.4)	48 (12.5)	75 (19.5)	215 (56.0)	1.83	1.12	น้อย
2. ท่านเคยเข้าไป สังเกตการณ์การทำงาน ของผู้รับเหมาตาม โครงการของ อบต.	9 (2.3)	27 (7.0)	67 (17.4)	80 (20.8)	201 (52.3)	1.86	1.08	น้อย
3. ท่านเคยมีส่วนร่วมใน การซักถามข้อสงสัยการ ทำงานของ อบต.	17 (4.4)	27 (7.0)	48 (12.5)	78 (20.3)	214 (55.7)	1.84	1.15	น้อย
4. ท่านเคยติดต่อขอ ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการของ อบต.	7 (1.8)	22 (5.7)	78 (20.3)	79 (20.6)	198 (51.6)	1.85	1.04	น้อย
5. ท่านเคยเข้าร่วมเป็น คณะกรรมการหรือ อนุกรรมการติดตาม ประเมินผลโครงการ	7 (1.8)	17 (4.4)	51 (13.3)	90 (23.4)	219 (57.0)	1.70	0.97	น้อย
6. ท่านเคยได้รับการ ชี้แจงข้อมูลการ บริหารงานและการ ดำเนินโครงการตาม แผนงานของ อบต.	20 (5.2)	21 (5.5)	99 (25.8)	97 (25.3)	147 (38.3)	2.14	1.14	น้อย

7. ท่านได้ศึกษาผลการดำเนินงานของ อบต.	11 (2.9)	19 (4.9)	86 (22.4)	91 (23.7)	177 (46.1)	1.94	1.06	น้อย
รวม						1.88	1.08	น้อย

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในด้านการมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบและติดตามผล อยู่ในระดับน้อย (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมน้อย ได้แก่ เคยได้รับการชี้แจงข้อมูลการบริหารงานและการดำเนิน โครงการตามแผนงานของ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14), ได้ศึกษาผลการดำเนินงานของ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.94), เคยเข้าไปสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับเหมาตาม โครงการของ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86), เคยติดต่อขอข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการของ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.85), เคยมีส่วนร่วมในการซักถามข้อสงสัยการทำงานของ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84), ท่านเคยเข้าไปสังเกตการณ์การทำงานของสมาชิก อบต. ตามโครงการของ อบต. (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.83) และเคยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหรืออนุกรรมการติดตามประเมินผลโครงการ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.70) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการดำเนินการ

การมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการ ดำเนินการ	ระดับการมีส่วนร่วม					X	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)			
1. การทำกิจกรรมใน โครงการของ อบต. ทำ ให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น	15 (3.9)	16 (4.2)	73 (19.0)	92 (24.0)	188 (49.0)	1.90	1.09	น้อย

2. โครงการหรือกิจกรรมของ อบต. ทำให้คนในท้องถิ่นประกอบอาชีพในพื้นที่มากขึ้น	39 (10.2)	41 (10.7)	108 (28.1)	92 (24.0)	104 (27.1)	2.52	1.27	ปานกลาง
3. ท่านมีโอกาสดังกล่าวได้พบปะสังสรรค์กับผู้อื่นในกิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้น	29 (7.6)	54 (14.1)	97 (25.3)	93 (24.2)	111 (28.9)	2.47	1.25	น้อย
4. ผลงานของ อบต. ในด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน	88 (22.9)	83 (21.6)	105 (27.3)	49 (12.8)	59 (15.4)	3.23	1.34	ปานกลาง
5. ผลงานของ อบต. ในด้านงานโยธาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน	59 (15.4)	108 (28.1)	118 (30.7)	44 (11.5)	55 (14.3)	3.18	1.24	ปานกลาง
6. ผลงานของ อบต. ในด้านสุขภาพและสาธารณสุขก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน	91 (23.7)	95 (24.7)	114 (29.7)	38 (9.9)	46 (12.0)	3.38	1.27	ปานกลาง
7. ผลงานของ อบต. ในด้านการคลังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน	33 (8.6)	44 (11.5)	131 (34.1)	85 (22.1)	91 (23.7)	2.59	1.21	ปานกลาง

8. ผลงานของ อบต. ในด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน	65 (16.9)	84 (21.9)	126 (32.8)	50 (13.0)	59 (15.4)	3.11	1.27	ปานกลาง
9. ผลงานของ อบต. ในด้านสวัสดิการสังคม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน	73 (19.0)	73 (19.0)	127 (33.1)	48 (12.5)	63 (16.4)	3.11	1.31	ปานกลาง
10. ผลงานของ อบต. ในด้านการป้องกันปัญหาเสพติดและบรรเทาสาธารณภัย ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน	62 (16.1)	80 (20.8)	114 (29.7)	50 (13.0)	78 (20.3)	2.99	1.34	ปานกลาง
รวม						2.84	1.25	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในด้านการมีส่วนร่วมในการในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ได้แก่ ผลงานของ อบต. ในด้านสุขภาพและสาธารณสุข ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38), ผลงานของ อบต. ในด้านสาธารณสุขปลอดภัยขั้นพื้นฐาน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23), ผลงานของ อบต. ในด้านงานโยธา ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18), ผลงานของ อบต. ในด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11), ผลงานของ อบต. ในด้าน

สวัสดิการสังคมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11), ผลงานของ อบต. ในด้านการป้องกันปัญหาเสพติดและบรรเทาสาธารณภัยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99), ผลงานของ อบต. ในด้านการคลังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59) และ โครงการหรือกิจกรรมของ อบต. ทำให้คนในท้องถิ่นประกอบอาชีพในพื้นที่มากขึ้น (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52) ตามลำดับ

ระดับการมีส่วนร่วมน้อย ได้แก่ ท่านมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์ นันทนาการกับผู้อื่น ในกิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้น (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47) และการทำกิจกรรมในโครงการของ อบต. ทำให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90)

ตารางที่ 4.14 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี รวมทั้ง 5 ด้าน

ระดับการมีส่วนร่วม 5 ด้านของประชาชน	X	S.D.	ความหมาย
1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา	2.08	1.22	น้อย
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	2.28	1.25	น้อย
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	2.00	1.12	น้อย
4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล	1.88	1.08	น้อย
5. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ	2.84	1.25	ปานกลาง
ระดับการมีส่วนร่วม	2.21	1.18	น้อย

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับน้อย (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะเห็นได้ว่า ด้านที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28), ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08), ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00) และด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง ส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

เป็นการรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ แล้วแยกออกตามลำดับของปัญหา และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปัญหาและอุปสรรค

1. ประชาชนไม่สามารถรับทราบถึงการใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะไม่มีการชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบ
2. ประชาชนไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบการบริหารงาน และการใช้จ่ายงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลได้
3. ชาวชนไม่ค่อยได้เข้าถึงการบริการที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดสรรไว้ให้
4. ด้านสุขภาพและสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนกับงานด้านอนามัยของกระทรวงสาธารณสุข
5. ขาดความเสมอภาคด้านการบริการสาธารณะระหว่างประชาชนในตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมักจะอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลที่มีความสนิทสนมหรือรู้จักกันมากกว่า
6. กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในตำบล ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร
7. เนื่องจากปัจจุบัน ภายในตำบลมีประชากรเพิ่มมากขึ้นและมีหมู่บ้านเข้ามาตั้งอยู่มากมาย ทำให้พื้นที่ของตำบลกลายเป็นพื้นที่ทับซ้อนระหว่างความเป็นชุมชนเมืองกับชุมชนชนบท ทำให้ส่งกระทบถึงปัญหาต่าง ๆ มากมาย อาทิ การดูแลชาวบ้านมีไม่ทั่วถึง มีปัญหาด้านประชากรต่างดาวเข้ามาอยู่อาศัย ประชาชนจำนวนมากขาดการเคารพกฎระเบียบของชุมชน และปัญหาด้านการลักทรัพย์
8. การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในสายตาของประชาชนบางครั้งมีความไม่โปร่งใสเท่าที่ควร เอื้อผลประโยชน์ให้กับบุคคลบางกลุ่ม
9. การประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีค่อนข้างน้อย เจ้าหน้าที่ไม่ค่อยมีการส่งเอกสารแผนงาน โครงการหรือรายงานความคืบหน้าของโครงการต่าง ๆ ให้แต่ละหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบได้รับทราบ
10. คณะกรรมการหมู่บ้านในบางหมู่บ้านภายในตำบล มีการนำงบประมาณที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรมาให้เพื่อการสาธารณะประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนมาใช้อย่างไม่

โปร่งใส และไม่มีการแจกแจงรายละเอียดของการใช้งบประมาณให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบ

11. ปัญหาด้านขยะและสิ่งปฏิกูลส่งกลิ่นเหม็นตามหมู่บ้าน เนื่องจากรถเก็บขยะจะมาเก็บแค่เพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้งเท่านั้น
12. บางหมู่บ้านมักประสบปัญหากับน้ำท่วมขัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าฝน เนื่องจากท่อระบายมีการอุดตันบ่อย ระบบการระบายน้ำขาดประสิทธิภาพ
13. การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในบางเรื่อง มีความล่าช้ามาก ต้องมีการร้องเรียนของชาวบ้านก่อนจึงจะเริ่มเข้ามาแก้ไข
14. บางพื้นที่ของตำบลมีการจราจรติดขัด ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกสบายในด้านการคมนาคม โดยเฉพาะพื้นที่ในซอยท่าอิฐ ที่มีการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในบริเวณนั้นมาก ทำให้ปัญหาจราจรติด และประสบอุบัติเหตุทางการจราจรบ่อย ๆ
15. การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมักไม่ค่อยตรงตามแผนงานที่ได้วางไว้ และยังมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายอยู่บ่อย เกิดความไม่แน่นอนในการทำงาน
16. การทำงานของคนในองค์กรมีทัศนคติหรือข้อคิดเห็นที่ไม่ค่อยตรงกัน ขาดความสามัคคีในการทำงานอยู่บ่อย ๆ ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันที่ค่อนข้างยากลำบาก
17. ถนนบางสายภายในตำบลขาดการบำรุงรักษา และมีความสกปรกมาก อยากให้เข้ามาช่วยเหลือในส่วนนี้
18. การเผยแพร่และการกระจายข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยส่วนใหญ่จะรับทราบในบางพื้นที่ ๆ มีประชากรอยู่หนาแน่นเท่านั้น และโดยจะเป็นในช่วงของการเลือกตั้งเป็นส่วนมาก นอกจากนี้ข้อมูลด้านการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ นั้นเข้ามาในชุมชนน้อยเกินไป
19. โครงการบางโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการทำประชาพิจารณ์หรือลงประชามติในการเสนอโครงการแต่ละโครงการ เพราะบางครั้งมีโครงการที่กระทบถึงผลประโยชน์ของประชาชนและชุมชน
20. การเดินทางไป – มาที่องค์การบริหารส่วนตำบลในบางพื้นที่ค่อนข้างจะลำบาก จึงทำให้การเข้าไปร่วมกิจกรรมหรือการประชุมจึงค่อนข้างยากมาก และขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญอยู่บ่อย ๆ นอกจากนี้บางพื้นที่ภายในตำบลนั้น ยังมีความยากลำบากต่อการติดต่อประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลอีกด้วย
21. ถนนในพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 5 ชอบมีรถขับด้วยความเร็วสูง และเสียงดังมาก อยากให้เข้ามาช่วยปรับปรุงถนนและมีตัวหนอนกันรถแล่นเสียงดัง นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับทางระบายน้ำในหมู่ที่ 5 เนื่องจากมีน้ำท่วมขังอยู่บ่อย ๆ ควรมีการปรับปรุงทางระบายน้ำให้ดีขึ้นกว่านี้

22. การวางระบบความปลอดภัยในหมู่บ้านมีค่อนข้างน้อย พวกมิชชันนารีเข้ามาลักทรัพย์บ่อยมาก ควรมีการจัดสายตรวจหมู่บ้านให้ช่วยสอดส่องดูแลมากขึ้นกว่านี้

23. เวลาที่มีการเข้าร่วมประชุมมักจะมีคนที่ไม่เสนอความเห็นในที่ประชุม จึงทำให้ไม่สามารถวางแผนการพัฒนาได้เต็มที่ ส่งผลต่อการพัฒนาตำบลค่อนข้างมาก

24. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ทั่วถึงและดีพอภายในตำบล ทำให้ประชาชนไม่ค่อยได้รับข้อมูลข่าวสาร ในบางครั้งเวลาที่มีโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นในชุมชน จะมีการประชาสัมพันธ์ที่กระชั้นชิดจนเกินไป ทำให้ประชาชนรับทราบข้อมูลไม่เพียงพอและทั่วถึง ทำให้ขาดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

25. ไม่ค่อยได้รับข่าวสารการเคลื่อนไหวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำทุกปี ๆ ว่าจะมีโครงการอะไร ที่ได้ทำไปแล้ว และในปีต่อไปจะทำอะไร หรือจะมีโครงการอะไรเกิดขึ้นอีก

26. ประชาชนเกรงกลัวอำนาจและอิทธิพลของเจ้าพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อเสนอแนะ

1. อยากให้มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มากกว่านี้

2. อยากขอให้ประชาชนในตำบลเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. อยากขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลมาช่วยปรับปรุงและทำนุบำรุงถนนหนทางในตำบล เพราะถนนหลาย ๆ สายเริ่มมีการหักพัง รวมถึงมีการซ่อมแซมสาธารณะสมบัติต่าง ๆ อาทิ หลอดไฟสาธารณะที่แตก และควรมีการติดตั้งกระจกตามทางโค้ง ป้ายบอกทาง ๆ ต่างอีกด้วย

4. อยากให้เข้ามาช่วยในการปราบปรามยาเสพติดภายในหมู่บ้าน ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในตำบลมากขึ้น

5. ร้านอาหารบางร้านมีการเปิดเพลงและส่งเสียงอีกที่ก่อกวนโครมรบกวนยามวิกาล

6. ควรมีการจัดระเบียบที่จอดรถภายในซอยบำรุงประดับดาว (ร้านอาหารย้อนยุค)

7. บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 3 โดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านเรือนที่ติดอยู่ริมคลอง เมื่อเกิดปัญหาน้ำท่วมมักไม่ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบล

8. ควรให้ความเสมอภาคกับทุก ๆ บ้านและก็ควรมีการประชาสัมพันธ์ที่ทำให้ทุกบ้านนั้นสามารถรับทราบข้อมูลได้อย่างทั่วถึง และทางด้านสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้การ

ดูแลและรับทราบ รับฟังปัญหา และควรที่จะแก้ไขโดยทันที โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางด้านความเดือดร้อนโดยทั่วไป

9. ปัจจุบันน้ำในคลองบางรักน้อยเริ่มมีสภาพเน่าเสีย เนื่องจากการปล่อยน้ำทิ้งจากโรงงานหรือสถานประกอบการต่าง ๆ อาทิ โรงแรมภายในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ตั้งติดริมคลอง มีการปล่อยน้ำเสียลงคลอง ทำให้ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน และเป็นพาหะของสัตว์น้ำโรคต่าง ๆ

10. อยากให้พนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลใส่ชุดทำงานที่เป็นแบบฟอร์มมาตรฐาน

11. อยากให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นผ่านอินเทอร์เน็ต และควรมีผู้รับความคิดเห็น ดิดไว้ตามจุดต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบล

12. การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ไม่ควรเน้นในด้านโยธา หรือสิ่งก่อสร้างมากเกินไป ควรเน้นทางเสริมสร้างอาชีพและการสร้างรายได้ในชุมชน เพื่อที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน

13. ควรจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นผลดีอย่างมาก

14. องค์การบริหารส่วนตำบลควรเน้นการปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชนอย่างเข้มแข็ง ในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่ด้านจริยธรรม การทดแทนคุณและการรักษาชื่อเสียงของถิ่นกำเนิด เป็นต้น

15. ขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาดูแลหมู่บ้านในเรื่องของสาธารณูปโภค เช่น ไฟตามถนน ระบบการระบายน้ำ ซึ่งพอถึงช่วงฤดูฝนน้ำจะระบายช้า ทำให้น้ำท่วมขังอยู่บ่อย ๆ

16. องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการทำงานเชิงรุกให้มากกว่านี้ และควรมีทีมบุคคลภายนอกตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างบูรณาการและโปร่งใส

17. ควรมีการประชาสัมพันธ์การทำงาน ทุก ๆ 6 เดือน และแจ้งผลที่ได้ทำไปแล้วทุก ๆ อย่าง รวมถึงผลทางการเมืองด้วย ว่าจะมีการทำงานไปในทิศทางที่ดีหรือไม่ และถูกต้องตามกฎหมายอย่างไรบ้าง

18. ประชาชนยังมีการศึกษาน้อย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นค่อนข้างมาก

19. ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสาร เช่น สื่อโฆษณา ป้ายประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้รับทราบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

20. อยากให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามารับฟังและสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของคนในชุมชนว่าต้องการอะไร อยากให้ทำหรือแก้ไขอะไรบ้าง จะเป็นการดีมาก

21. การกระจายข่าวสารควรมีการบอก วัน เวลา และสถานที่ให้ชัดเจนและเลือกเวลาที่
จะประกาศ เพราะบางที่ประกาศตอนคนไม่อยู่ ก็จะทำให้ไม่สามารถรับรู้ข่าวสารได้
22. ขอให้พนักงานทุกคนทำงานด้วยความสามัคคี และทำงานด้วยความจริงใจต่อกัน
ทำงานเพื่อประชาชน
23. อยากให้แก้ปัญหาถนนในหมู่ที่ 5 เพราะตอนนี้ถนนครุคระมาก
24. อยากให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาดูแลถนนตรงซอยน้อมเกล้า และชุมชนวัดบาง
รักน้อยด้วย
25. องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการส่งเสริมเด็กเล็กที่ยังศึกษาอยู่ให้มีพัฒนาการที่
สูงขึ้น
26. ภายในตำบลมีโจรขโมยเยอะมาก อยากให้เข้ามาช่วยดูแลเรื่องนี้ด้วย
27. การเก็บขยะน่าจะมีอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 วัน หากเก็บสัปดาห์ละ 1 ครั้ง บางบ้านเอา
ขยะมาไว้หน้าบ้านหลายวันเริ่มส่งกลิ่นเหม็นรบกวนผู้อื่น
28. อยากให้ภายในซอยบัวคิ่งมีตู้โทรศัพท์
29. อยากให้องค์การบริหารส่วนตำบลช่วยเหลือในด้านการชำระหนี้ของประชาชนใน
ตำบลบ้าง จะได้ไม่ต้องพึ่งพาเงินจากหนี้นอกระบบ เพราะทำให้เสียค่าดอกเบี้ยแพง
30. ควรจะมีเสียงตามสายและประกาศในหมู่บ้านให้ประชาชนรับทราบการดำเนินงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในด้านต่าง ๆ
31. สถานที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลมีเนื้อที่ค่อนข้างใหญ่ น่าจะมีห้องประชุมที่
ทันสมัย

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

เป็นการตรวจสอบสมมติฐาน ของประชาชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีสถานภาพที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นหรือไม่ โดยแยกเป็น
รายละเอียดในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สภาพภาพทางเพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง
ส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	X	S.D.	t	Sig.
ชาย	162	2.16	0.81	1.179	.828
หญิง	222	2.26	0.85		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.15 แสดงให้เห็นว่า ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.179 ค่า Sig. เท่ากับ .828 หมายความว่า สถานภาพทางเพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

2. สถานภาพทางอายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง ส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 4.16 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอายุ

แหล่งตัวแปร	Df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3	20.010	6.670	10.163	.000
ภายในกลุ่ม	380	249.395	.656		
รวม	383	269.405			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 แสดงให้เห็นว่าเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแล้ว ค่า F ที่คำนวณได้ เท่ากับ 10.163 ค่า Sig. เท่ากับ .000 หมายความว่า สถานภาพทางอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอ เมือง จังหวัดนนทบุรี โดยพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำนวน 3 คู่ คือ อายุระหว่าง 18 – 27 ปีกับ

อายุสูงกว่า 47 ปี, อายุระหว่าง 28 – 37 ปีกับอายุสูงกว่า 47 ปี และอายุระหว่าง 38 – 47 ปีกับอายุสูงกว่า 47 ปี

3. สภาพภาพทางระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 4.17 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งตัวแปร	Df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5	7.142	1.428	2.059	.070
ภายในกลุ่ม	378	262.263	.694		
รวม	383	269.405			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.17 แสดงให้เห็นว่าเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแล้ว ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.059 ค่า Sig. เท่ากับ .070 หมายความว่า สภาพภาพทางระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

4. สภาพภาพทางอาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 4.18 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอาชีพ

แหล่งตัวแปร	Df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	7	31.938	4.563	7.224	.000
ภายในกลุ่ม	376	237.468	.632		
รวม	383	269.406			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.18 แสดงให้เห็นว่าเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแล้ว ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 7.224 ค่า Sig. เท่ากับ .000 หมายความว่า สถานภาพทางอาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำนวน 6 กลุ่มคือ เกษตรกรรมกับพนักงานบริษัท/หน่วยงานเอกชน, รับจ้างทั่วไปกับพนักงานบริษัท/หน่วยงานเอกชน, รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจกับพนักงานบริษัท/หน่วยงานเอกชน, นิสิต/นักศึกษา กับเกษตรกรรม, ไม่ประกอบอาชีพกับเกษตรกรรม และอาชีพอื่น ๆ กับพนักงานบริษัท/หน่วยงานเอกชน

5. สภาพภาพทางรายได้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 4.19 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายได้

แหล่งตัวแปร	Df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4	8.286	2.072	3.007	.018
ภายในกลุ่ม	379	261.119	.689		
รวม	383	269.405			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.19 แสดงให้เห็นว่าเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแล้ว ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 3.007 ค่า Sig. เท่ากับ .018 หมายความว่า สถานภาพทางรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำนวน 1 คู่ คือ รายได้ไม่เกิน 5,000 บาทกับรายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท

6. ระยะเวลาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในตำบลที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางรักน้อย

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางรักน้อย	จำนวน	X	S.D.	t	Sig.
น้อยกว่า 10 ปี	133	1.98	0.86	4.241	.257
10 ปีขึ้นไป	251	2.35	0.79		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.20 แสดงให้เห็นว่า ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 4.241 ค่า Sig. เท่ากับ .257 หมายความว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางรักน้อยที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

7. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมในตำบลที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 4.21 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	จำนวน	X	S.D.	t	Sig.
ไม่เป็น	298	2.00	0.70	10.911	.066
เป็น	86	2.98	0.82		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.21 แสดงให้เห็นว่า ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 10.911 ค่า Sig. เท่ากับ .066 หมายความว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่ต่างกัันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยพิจารณาจากตัวแปรต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 384 ครัวเรือน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) และใช้แบบสอบถามเพื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้ววิเคราะห์ผลของข้อมูลโดยการคำนวณค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

สรุปผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 384 คน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นเพศชาย จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 และเพศหญิง จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 ส่วนใหญ่มีสถานภาพทางครัวเรือนเป็นผู้อยู่อาศัย จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 มีอายุสูงกว่า 47 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1 ระดับการศึกษาสูงสุด คือ ประถมศึกษา หรือ ต่ำกว่า จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 ประชาชนส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางรักน้อย ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 65.4 และประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัย

อยู่ภายในเขตพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยจะไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม หรือสมาชิก องค์กร หรือตำแหน่งใด ๆ ในตำบล จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 77.6

2. ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.08 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 4. ในกรณีที่มีบุคคลไม่เข้าใจโครงการ ท่านเคยอธิบาย หรือชี้แจงเหตุผลให้เขาเห็นคุณค่าของโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.18 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 2. ท่านเคยริเริ่มเสนอโครงการต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 3. อบต. มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้ประชาชน ได้รับรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 1. ท่านมีโอกาสให้ข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานแก่ อบต. มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.00 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 5. ท่านเคยเข้าไปช่วยเหลือชุมชนในการจัดงานเทศกาล ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 2. ท่านเคยมีส่วนร่วมให้ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อการพัฒนาตาม โครงการของ อบต. มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 6. ท่านเคยได้รับการชี้แจงข้อมูลการ บริหารงานและการดำเนิน โครงการตามแผนงานของ อบต. มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 ข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดคือ ข้อ 5. ท่านเคยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหรืออนุกรรมการติดตามประเมินผลโครงการ มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.70

2.6 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ ผลการศึกษาพบว่าอยู่ใน ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 6. ผลงานของ อบต. ในด้าน สุขภาพและสาธารณสุขก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 1. การทำกิจกรรมในโครงการของ อบต. ทำให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90

3. ข้อมูลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 5.1 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	นัยสำคัญทางสถิติ	ผลการทดสอบ	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
1. เพศ	.828		✓
2. อายุ	.000	✓	
3. ระดับการศึกษา	.070		✓
4. อาชีพ	.000	✓	
5. รายได้	.018	✓	
6. ระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ในตำบล	.257		✓
7. สมาชิกกลุ่มทางสังคม	.066		✓

จากตารางที่ 5.1 สรุปได้ว่า

1. สภาพภาพทางเพศที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
2. สภาพภาพทางอายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
3. สภาพภาพทางการศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
4. สภาพภาพทางอาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
5. สภาพภาพทางรายได้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
6. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

7. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมในตำบลที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

อภิปรายผลการศึกษา

1. การทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่สถานภาพส่วนบุคคลด้านอาชีพ อายุ และรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า อายุ 18 – 27 ปี มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุดในรายด้านอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.94 และอายุสูงกว่า 47 ปี มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดในรายด้านอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 เนื่องจาก ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่อยู่อาศัยภายในตำบลบางรักน้อยมานาน จึงทำให้มีการรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ในตำบลและมีความผูกพันกับท้องถิ่นมากกว่า เป็นผลให้เกิดจิตสำนึกรักถิ่นในท้องถิ่น ซึ่งต่างจากประชาชนที่มีอายุ 18 – 27 ปี ซึ่งวัยที่อยู่ในช่วงกำลังศึกษาเล่าเรียนหรือหาประสบการณ์ในการทำงาน อันเป็นผลทำให้ต้องทุ่มเทความสำคัญในเรื่อง ความก้าวหน้าของ ตนเองมากกว่าเรื่องของส่วนรวม

1.2 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า อาชีพพนักงานบริษัท/หน่วยงานเอกชน มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุดในรายด้านอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67 และอาชีพเกษตรกร มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดในรายด้านอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 เนื่องจาก ประชาชนที่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทหรือทำงานในหน่วยงานของเอกชนมีความจำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้านและนอกท้องถิ่น จึงทำให้ใช้เวลาส่วนมากไปกับการทำงานหาเลี้ยงชีพมากกว่าการ พักอาศัย อยู่ในท้องถิ่น ซึ่งต่างกับประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ต้องทำงานและใช้เวลาส่วนมากอยู่ภายในตำบล ทั้งอาชีพเกษตรกรยังได้รับการช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยในเรื่องของปัญหาด้านการประกอบอาชีพมากกว่าอีกด้วย

1.3 ประชาชนที่มีรายได้ที่เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า รายได้ที่เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุดในรายด้านรายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.87 และรายได้ที่เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดในรายด้านรายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 เนื่องจาก ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ค่อนข้างต่ำภายในตำบลบางรักน้อย ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร และเป็นผู้ทำงานอยู่ในพื้นที่ตลอดเวลา ซึ่งด้วยระดับรายได้ที่ไม่สูงของอาชีพนี้จึงทำให้ ต้องมีการรวมกลุ่มกันเพื่อขอความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลให้ช่วยเหลือในด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา อยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะที่ ข้อ 2. ท่านเคยริเริ่มเสนอโครงการต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92 โดยมีความหมายอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดและมีค่าร้อยละเท่ากับ 53.6 ซึ่งเป็นสัดส่วนมากที่สุดของด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สอดคล้องกับผลงานของ เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545: 64) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ผลปรากฏว่า “ประชาชนส่วนใหญ่ที่ตอบว่าไม่เคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม คือ การร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่างๆของเทศบาลตำบล”

2.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับน้อย ถึงแม้ว่าในข้อ 3. คือ อบรมมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับรู้ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการปกครองท้องถิ่นที่ดีพอ ซึ่งสอดคล้องกับ วิชาญ ลำจวน (2550 : 60) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหง อำเภองาว จังหวัดลำปาง ที่ผลด้านการมีส่วนร่วมการประชุมประชาคมอยู่ในระดับต่ำ ได้ให้เหตุผลไว้ว่า

“ประชาชนยังไม่มีความเข้าใจในเจตนารมณ์ของการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะการรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง”

2.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก การประชาสัมพันธ์ที่เข้าไม่ถึงในหลายพื้นที่จึงทำให้ประชาชนไม่ทราบรายละเอียดของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยจัดขึ้น จึงส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เพราะจากสาเหตุหลักของปัญหา คือ ความไม่รู้ในด้านข่าวสารของ อบต. เนื่องจากการกระจายข่าวสารนั้นเข้าสู่ประชาชนไม่ทั่วถึงพอ ซึ่งถือเป็นกระบวนการในขั้นตอนแรกของการเข้ามามีส่วนร่วม จึงก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไม่เต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2538: 14-15) ได้อธิบายหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการมีส่วนร่วม คือ “มีการสื่อสาร 2 ทางเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลอย่างถูกต้อง และสมบูรณ์ หากผู้มีส่วนได้-เสีย ได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องและครบถ้วน หรือสื่อสารได้ไม่ดีพอ ก็จะไม่เข้าใจได้ดีพอว่าโครงการจะทำให้เกิด ผลดี-ผลเสีย อย่างไรเพียงใด อาจนำไปสู่การ ไม่ยอมรับโครงการได้ ” และสอดคล้องกับ International Association for Public Participation: IAP2 (อ้างอิงใน สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข 2549: 1-3) ที่ระบุไว้ว่า “ระดับการมีส่วนร่วมเริ่มต้นจากขั้น การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็น การเกี่ยวข้องมีบทบาท การร่วมมือร่วมแรง และการเสริมพลังอำนาจให้ประชาชน”

2.4 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นอยู่ในระดับน้อย จึงส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล มีระดับน้อยตามไปด้วย เนื่องจาก การประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่อยู่ในระดับต่ำและการที่ประชาชนเกรงกลัวอิทธิพลของเจ้าพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ยังคิดว่า การตรวจสอบการดำเนินงานนั้นไม่ใช่อำนาจหน้าที่ที่ประชาชนสามารถกระทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปราณี พันธุมสินชัย (2536 : 408-410) ที่ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับอำนาจรัฐบาลในตารางที่ 2.2 ซึ่งมีรูปแบบความสัมพันธ์ที่แปลผกผันกันระหว่างอำนาจของรัฐ และการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้ “ถ้ารัฐมีอำนาจมาก ประชาชนจะมีอำนาจน้อยและการมีส่วนร่วมของประชาชนก็จะน้อยเช่นกัน แต่ถ้าประชาชนมีอำนาจมากและการมีส่วนร่วมก็จะมากในทิศทางเดียวกัน ส่วนอำนาจของรัฐจะน้อยลง” และวิชาญ ถ้ำจวน (2550 : 63) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหง อำเภองาว จังหวัด

ถ้าปาง พบว่า “ระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อย เพราะเห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่ใช่หน้าที่ของตน”

2.5 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ เป็นระดับการมีส่วนร่วมเพียงด้านเดียว อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อคิดว่าตนเองจะได้รับผลประโยชน์เป็นการตอบแทน สอดคล้องกับ เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545 : 62) พบว่า “การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ยกเว้นข้อที่ประชาชนได้รับประโยชน์จากโครงการ งานหรือกิจกรรมหลังจากคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างดำเนินการตรวจรับงานเสร็จสิ้นแล้ว ที่มีระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงประชาชนได้สังเกตเห็นผลประโยชน์ของตนเองเป็นสำคัญ”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ ดังนี้

1. เนื่องจากพื้นที่ในเขตปกครองถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วนด้วยถนนรัตนวิเบศร์และถนนราชพฤกษ์ที่ตัดกันทำให้การประชาสัมพันธ์ไปยังหมู่บ้านที่อยู่ฝั่งตรงข้ามของถนนอยู่ห่างไกลจากที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางรัก มีน้อย เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย ควร ต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมหรือโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย เพื่อให้ประชาชนสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสาร ได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้การเข้ามามีส่วนร่วมดียิ่งขึ้นเช่นกัน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยควรให้ความรู้เรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนให้ทั่วถึงทุกพื้นที่เขตการปกครองเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล และเล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นได้ตรงกับความต้องการของประชาชน

3. องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยและคณะกรรมการหมู่บ้านควรเปิดให้ ประชาชนมีการทำประชาพิจารณ์หรือประชามติ ใน โครงการที่เล็งเห็นว่าจะมีผลกระทบต่อประชาชน และการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการหมู่บ้านจากภาค

ประชาชนและบุคคลภายนอก เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเพิ่มความน่าเชื่อถือในการทำงานที่ สุจริต โปร่งใสให้ประชาชนได้รับทราบ รวมถึงเปิดช่องทางให้ประชาชน ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่ม หลายช่องทาง เช่น การ ประชาพิจารณ์ แสดงความคิดเห็นผ่านอินเทอร์เน็ต ผู้รับความคิดเห็น หนังสือเวียนแต่ละชุมชน เป็นต้น และควรเข้าไปปรับฟังความคิดเห็นของชุมชนให้มากขึ้นเพื่อจะ ได้ รับทราบสภาพปัญหาในชุมชนและลดความรู้สึกเกรงกลัวอิทธิพลของประชาชนที่มีต่อข้าราชการ ส่วนท้องถิ่น

4. องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ ที่ดีของประชาชนในด้านเศรษฐกิจ สาธารณสุข การศึกษา การป้องกันปัญหาอาชญากรรม คดี สอดส่องโจรผู้ร้าย กำจัดอบายมุขและความเสื่อมโทรมต่าง ๆ ที่เข้ามาในชุมชน มากกว่าการพัฒนา สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

5. องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยควรจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมความ สามัคคีของคนภายในท้องถิ่นให้มากขึ้น เพราะปัญหา การขาดความสามัคคีไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม แต่ก่อให้เกิดการแก่งแย่งผลประโยชน์กันเองภายในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในเชิงคุณภาพเพื่อนำข้อมูล ที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลรายงานการศึกษานี้ จะทำให้เห็นระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ชัดเจนและเป็นข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ บริเวณพื้นที่ใกล้เคียงหรือภายในจังหวัดนนทบุรีทั้งหมด เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบกันระหว่างการมีส่วนของประชาชนในตำบลอื่น ๆ

3. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วน ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เพื่อเห็นประสิทธิภาพการบริหารงานและการบริการ สาธารณะในด้านต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน อันจะนำไปสู่ขั้นตอนของการทำงานที่โปร่งใสและประชาชน ได้รับผลประโยชน์โดยแท้จริง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมล ประทุมสินธุ์ และชัชวาล สรรพาวัตร. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น
ศึกษารณานิเทศะ องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- กฤษฎา พรหมฉาย. การปกครองท้องถิ่นไทย. เอกสารประกอบการสอน สาขาวิชารัฐประศาสน
ศาสตร์ คณะวิทยาการการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี, 2552.
- โกวิท พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.
- คณิศ กลิ่นสุคนธ์. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณี
เทศบาลที่เปลี่ยนแปลงฐานะมาจากสุขาภิบาล พ.ศ. 2542 ในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- งามตา สุขประเสริฐ. การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษา
เฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
, 2543.
- เจมส์ แอล เครตัน. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. แปลโดย ศ. นพ
วันชัย วัฒนศัพท์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย, 2543
- ชวงค์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์เนส พรินท์
ติ้ง เซ็นเตอร์, 2539.
- ถวิลวดี บุรีกุล. การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน
พระปกเกล้า, 2548.
- ทรงพล ตุ่มทอง. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ศึกษารณานิเทศะ :
เทศบาล ตำบลศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2541.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ทวีป คงเทียน. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเป็ริง อำเภอบางป๋อ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2548.
- ธงชัย คุ่มชาติ. ความรู้ความเข้าใจของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- ธีรวุฒิ โสภิชญกุล. การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. ฉะเชิงเทรา : เอ็นเอ็มคอมพิวออฟเซท, 2550.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ผู้เขียน (รศ.ดร. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา), 2547.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. แนวทางการในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2538.
- ประยูร เหล่าวัดหนา. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลคงใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- ประสพสุข คีอินทร์. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531
- ประหยัด หงส์ทองคำ . การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2526.
- ปราณี พันธุมสินชัย. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ใน สิ่งแวดล้อม 36 ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม. เอกสารประกอบการสัมมนาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ครั้งที่ 4. สมฤติ นิโครวัฒน์ยิ่งยง และคณะ (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร : องค์กรพัฒนาเอกชนร่วมจัดการสัมมนาสิ่งแวดล้อม 36, 2536.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิชาญ ลำจวน. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหง อำเภองาว จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์
 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. การปกครองท้องถิ่น (ตอนที่1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล การเมือง
การปกครอง. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- ศราวุธ ศรีประเสริฐ. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลลำปลายมาศ
จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- สถาบันพระปกเกล้า . การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย สถาบัน
พระปกเกล้า การประชุมวิชาการ (Decentralization and local government in Thailand:
The KPI Congress 3rd) วันที่ 10-11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : กองบรรณาธิการ วิทยาลัยพัฒนาการปกครอง
 ท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- สถาบันพระปกเกล้า. รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 : ปัญหา อุปสรรค และทางออก.
 นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, 2545.
- สิทธิ ชีรสรณ์. เทคนิคการเขียนรายงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- สุรศักดิ์ พรหมศิริพัฒน์ . การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองท้องถิ่นในการพัฒนา
ชุมชนของเทศบาลตำบลท่ามะกา อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตร
 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
 2550.
- สุวิชา วรวิเชียรวงศ์. การปกครองท้องถิ่น แนวคิด ตัวแบบ รูปแบบ และการปฏิบัติ. เอกสาร
 ประกอบการสอน วิชาการปกครองท้องถิ่นและการพัฒนาชนบท และส่วนหนึ่งของวิชา
 ท้องถิ่นศึกษา. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ,
 2548.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข. การมีส่วนร่วมของประชาชน : เอกสารแจกประกอบการประชุม
วันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2549. กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข,
20 (กันยายน 2549) : 1 – 3.

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ____ . วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครปฐม,
2545.

อันวา แดงโกเมน. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่า
อิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี . วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2550.

ภาษาต่างประเทศ

Yadav, Ram P. People's Participation : Focus on Mobilization of the Rural Poor. UN (ADI)
Bangkok, 1979.

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี

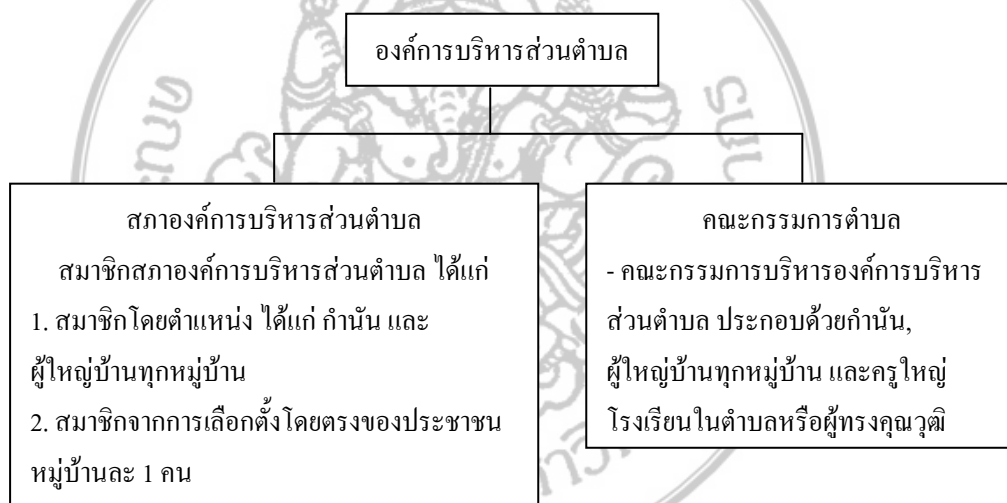
รูปแบบเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารส่วนตำบล พ.ศ.

2499

ภาพที่ 1 แสดงการจัดโครงสร้างองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499

ที่มา กฎญา พรณรชย (2552 : 160)

องค์การบริหารส่วนตำบลมีกำเนิดในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 สมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 ถือเป็นครั้งแรกที่มีการนำคำว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” มาใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นองค์กรนิติบุคคล มีงบประมาณ บุคลากรขององค์กรเอง โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของนายอำเภอและผู้ราชการจังหวัด (กฎญา พรณรชย 2552 : 159-161)

เงื่อนไขในการพิจารณาจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล มี 2 ประการคือ

1. กระทรวงมหาดไทยเห็นสมควรจัดตั้งขึ้น

2. ประชาชนผู้มีคุณสมบัติในท้องที่จำนวนไม่ต่ำกว่า 3 ใน 4 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด
ร้องขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเสนอสภาจังหวัดให้พิจารณาเห็นชอบ แล้วเสนอกระทรวงมหาดไทย
จัดตั้ง

หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล คือ

1. พิจารณาจากรายได้ภาษีบำรุงท้องที่ตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป
2. มีพื้นที่ตั้งแต่ 50 ตารางกิโลเมตร
3. ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 100 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร

นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาจากความสนใจของประชาชนและสภาพภูมิประเทศ โครงสร้าง
องค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล การได้มาซึ่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มี 2 วิธี คือ

- ใช้วิธีการเลือกตั้งโดยตรง เพื่อให้ได้ตัวแทนจากประชาชน หมู่บ้าน ๆ 1 คน
- ใช้วิธีการแต่งตั้งให้กำนัน และผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของราชการ

ส่วนภูมิภาค เข้ามาเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตำแหน่ง

2. คณะกรรมการตำบล กระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการตำบลนี้ ใช้วิธีการแต่งตั้งให้
กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบล แพทย์ประจำตำบล และกรรมการอื่นซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจาก
ครูใหญ่โรงเรียนในตำบล หรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนไม่เกิน 5 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499

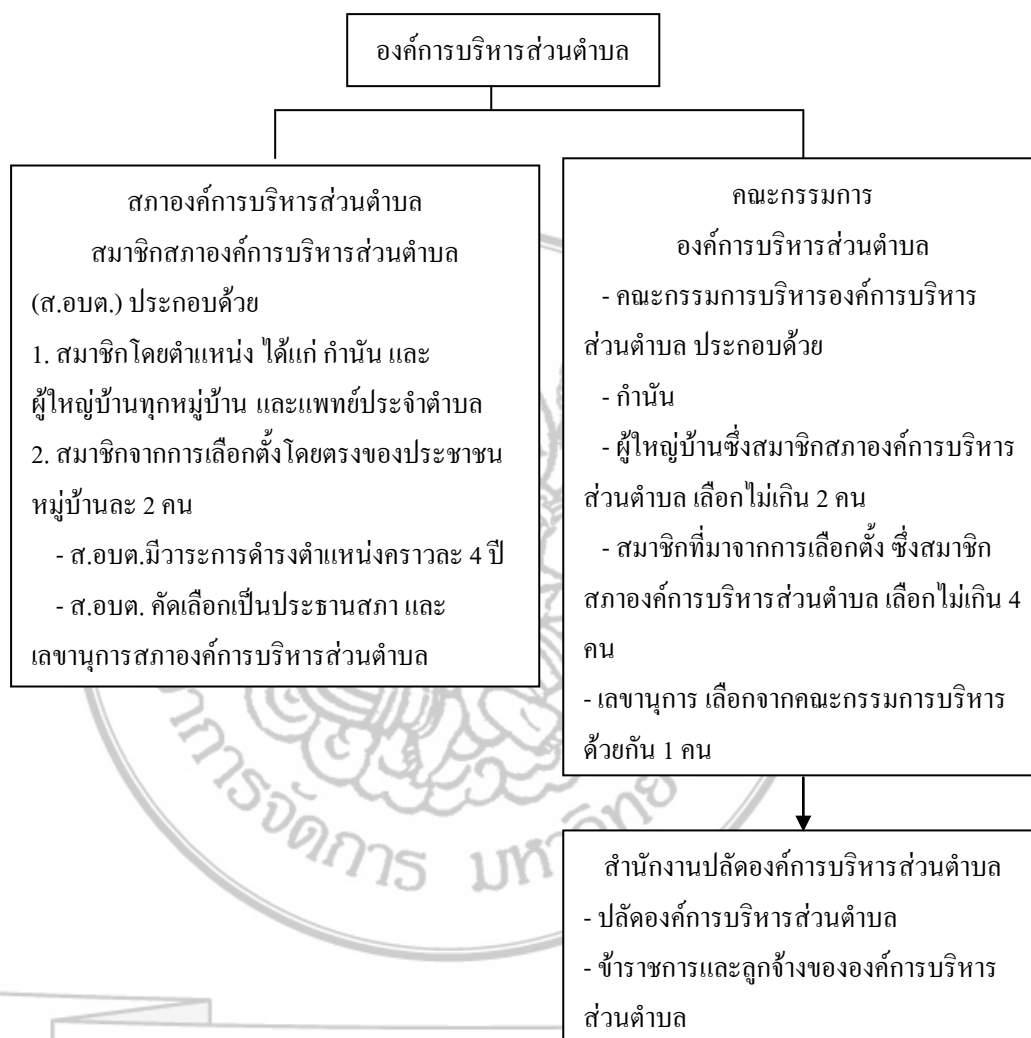
นั้นได้จัดตั้งขึ้นได้เพียง 59 แห่งเท่านั้น และถูกยกเลิกไปตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่
13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 โดยรัฐบาลอธิบายเหตุผลว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขาดประสิทธิภาพ
ในการทำงาน (กฤษฎา พรหมฉาย 2552 : 159-161)

ผลงานวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

พ.ศ. 2537

ภาพที่ 2 แสดงการจัดโครงสร้างองค์กรขององค์กรบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี
ที่มา กฎญา พรหมฉาย (2552 : 163)

ภายหลังจากการเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ขึ้นในปี พ.ศ. 2535 เกิดกระแสเรียกร้องของประชาชนให้มีการปฏิรูปการเมือง ทั้งการเมืองระดับชาติและการเมืองระดับท้องถิ่น จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2537 รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ก็ได้รื้อฟื้นองค์การบริหารส่วนตำบลมาใช้อีกครั้งหนึ่ง เพื่อปฏิรูปการเมืองระดับท้องถิ่น โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ทำให้สภาตำบลตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ส่วนที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลซึ่งเคยมีสภาตำบล (ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326/2515) เป็นองค์การบริหารเดิม มีฐานะเป็นนิติบุคคลทันที และสำหรับสภาตำบลใดมีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนใน

ปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 1.5 แสนบาท ให้กระทรวงมหาดไทย จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล

ตามกฎหมายนี้ นับเป็นการนำเอาหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปองค์การบริหารส่วน ตำบลขึ้นมาใช้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะมีอำนาจหน้าที่และแหล่งรายได้กว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะ รายได้จากทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ค่าภาคแร่หลวง อากรังนกฮีแอ่น ฯลฯ ซึ่งท้องถิ่นประเภทอื่น ยังไม่ได้รับการจัดสรรให้แต่อย่างใด เพราะต้องมีการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ นอกจากนี้ องค์การ บริหารส่วนตำบลยังสามารถออกข้อบังคับตำบลเพื่อบังคับใช้แก่ราษฎร และกำหนดโทษปรับได้ ด้วย แต่ต้องไม่เกิน 500 บาท ในการปฏิบัติงานประจำมีพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างรับผิดชอบ ดำเนินการ องค์การบริหารส่วนตำบลได้สร้างความตื่นตัวให้แก่คนในชนบท ในการเข้าไปมีส่วนร่วม ปกครองตนเอง เพราะเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับชาวบ้านมากที่สุด และมีส่วนช่วยเหลือพัฒนา ความเป็นอยู่ได้สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น (กฤษฎา พรธนะ 2552 : 161-162)

การตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ทำให้มีการจัด โครงสร้างองค์กรแบ่งออกเป็น 3 องค์กร คือ

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล กระบวนการได้มาซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มี 2 วิธี คือ

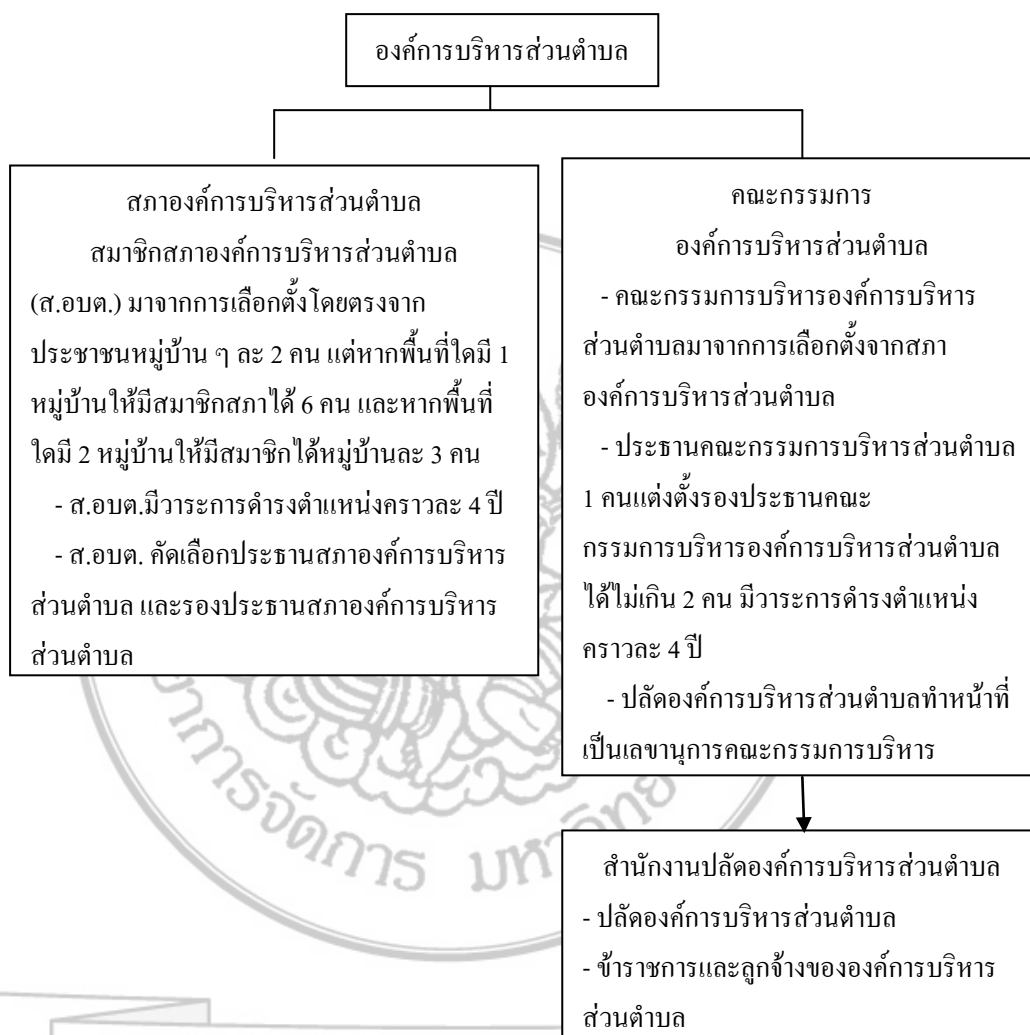
- ใช้วิธีเลือกตั้งโดยตรง เป็นตัวแทนจากประชาชน ทุกหมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน
- ใช้วิธีการแต่งตั้งให้เป็นการัน ผู้ใหญ่บ้านทุกคน และแพทย์ประจำตำบลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ ของราชการส่วนภูมิภาค เข้ามาเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตำแหน่ง

2. คณะกรรมการบริหารการองค์การบริหารส่วนตำบล กระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการบริหาร การองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ให้การัน ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คนเข้ามาเป็นมาฝ่ายบริหาร โดย ตำแหน่ง และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน ที่มาจากการ เลือกตั้งจากฝ่ายสภา

3. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหัวหน้า

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542)

ภาพที่ 3 แสดงการจัดโครงสร้างองค์กรขององค์กรบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี
ที่มา กฎญา พรณราย (2552 : 167)

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อย่างเป็นทางการ ในวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 มีการบัญญัติเนื้อหาเรื่องการปกครองท้องถิ่นเอาไว้ในหมวด 9 มาตรา 282 ถึง มาตรา 290 ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2542 องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร เพื่อให้สอดคล้องเนื้อหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (กฎญา พรณราย 2552 : 166 -167) ดังนี้

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทั้งหมด

2. ฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้มาจากการเลือกตั้งจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

การแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 ได้แบ่งโครงสร้างออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

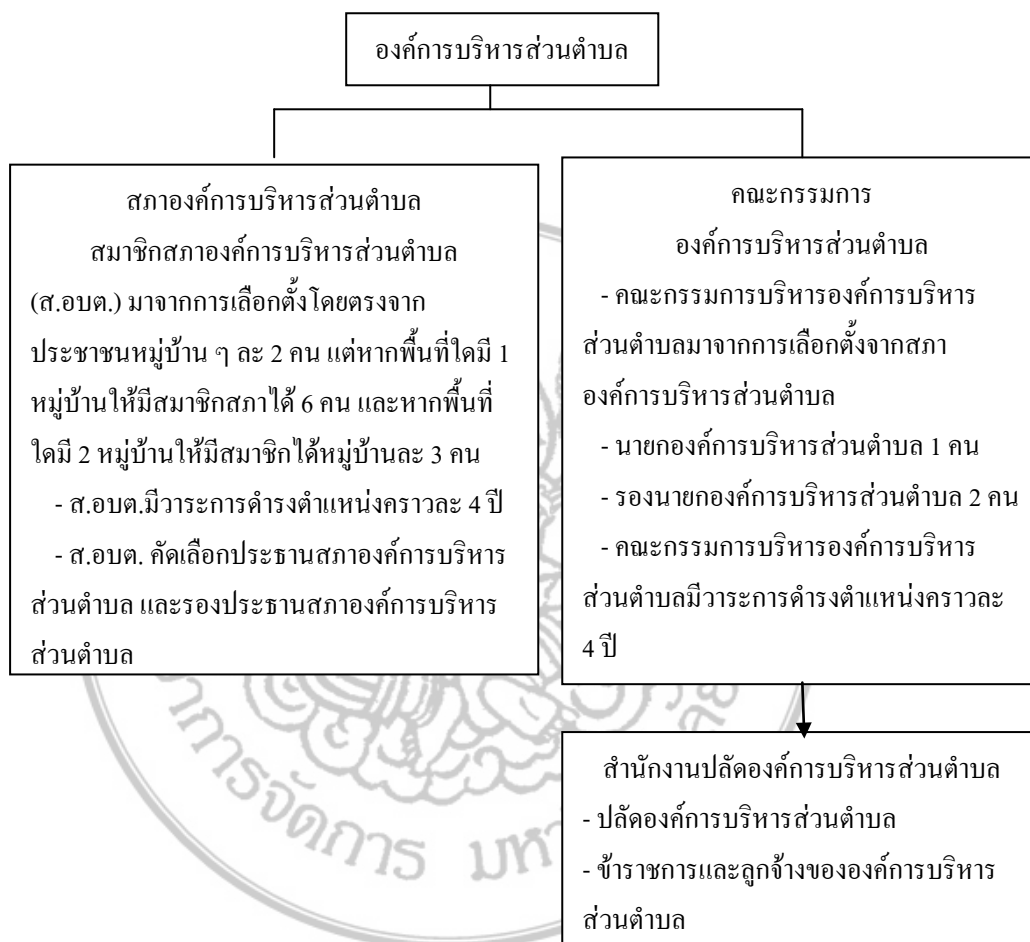
1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล กระบวนการได้มาซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใช้วิธีการเลือกตั้งตัวแทนจากประชาชนโดยตรง จากทุกหมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน ถ้าพื้นที่ใดมี 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกได้ 6 คน และถ้าพื้นที่ใดมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกหมู่บ้านละ 3 คน โดยถือเป็นครั้งแรกที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ของราชการส่วนภูมิภาคเข้ามาเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตำแหน่ง

2. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ทำโดยการเลือกตั้งโดยอ้อม โดยให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกตั้งกันเองมาเป็นคณะกรรมการบริหาร ที่ประกอบด้วยประธานคณะกรรมการบริหาร 1 คน และเป็นรองประธานคณะกรรมการบริหาร 2 คน

3. สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหัวหน้า

1.4 องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546)

ภาพที่ 4 แสดงการจัดโครงสร้างองค์กรขององค์กรบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546)

ที่มา กฎหมาย พระราชบัญญัติ (2552 : 171)

ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี

ในปี พ.ศ. 2546 องค์การบริหารส่วนตำบลมีการปรับปรุงองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546 ในด้านต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลสรุปได้ดังนี้ (กฎหมาย พระราชบัญญัติ 2552 : 168 -169)

1. การเปลี่ยนชื่อ โดยคณะกรรมการบริหาร เป็นคณะผู้บริหาร, ประธานกรรมการบริหาร เป็นนายกององค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล, กรรมการบริหาร เป็นรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล, ข้าราชการตำบล เป็นข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล และข้าราชการประจำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

2. การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีมีการจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ โดยให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้านเดิมยังคงเป็นสมาชิกต่อไป และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด ทั้งหมู่บ้านเดิมและหมู่บ้านที่จัดตั้งใหม่

3. โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 2 คน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4. การดำรงตำแหน่งของประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ประธานสภาและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือมีการยุบสภา

5. เลขานุการคณะกรรมการบริหาร ยกเลิกบทบัญญัติที่กำหนดให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร

6. การรักษาราชการแทน โดยให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้แต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้รักษาราชการแทน

7. การปฏิบัติราชการแทน โดยให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจมอบอำนาจโดยทำเป็นหนังสือให้รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือหัวหน้าส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ปฏิบัติราชการแทนได้

8. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล ฐานะการเป็นเจ้าของพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และอำนาจเปรียบเทียบปรับ

9. บทกำหนดโทษในข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถกำหนดโทษปรับในข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกิน 1 พันบาท

10. การพิจารณาข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลของนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด

10.1 ถ้านายอำเภอไม่อนุมัติร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ให้ส่งคืนองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณาทบทวนภายใน 15 วัน นับแต่วันได้รับร่างข้อบัญญัติ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว นายอำเภอพิจารณาไม่แล้วเสร็จให้ถือว่านายอำเภออนุมัตินั้นแล้ว

10.2 กรณีนายอำเภอไม่อนุมัติร่างข้อบัญญัติงบประมาณ และสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติยื่นชั้นร่างข้อบัญญัติงบประมาณด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามส่วนของจำนวนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้นายอำเภอส่งร่างข้อบัญญัติไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดภายใน 15 วัน นับแต่วันที่องค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งมติยื่นชั้น เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาภายใน 15 วัน หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัตินั้น

11. เขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ โดยการยุบรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น หรือแยกพื้นที่บางส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล ไปอยู่กับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

โครงสร้างขององค์การ โดยการแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546 ได้แบ่งโครงสร้างองค์กรออกเป็น 3 ฝ่าย (กฎหมาย พระราชบัญญัติ 2552 : 169 -170) คือ

1. **สภาองค์การบริหารส่วนตำบล** กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใช้วิธีการเลือกตั้งตัวแทนจากประชาชน โดยตรง จากทุกหมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน ถ้าพื้นที่ใดมี 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาได้ 6 คน และถ้าหากพื้นที่ใดมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาได้หมู่บ้านละ 3 คน

2. **คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล** กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกคณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยอ้อม โดยให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกตั้งกันเองมาเป็นคณะผู้บริหาร ที่ประกอบไปด้วย นายกององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน และเป็นรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน

3. **สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล** มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหัวหน้า

1.5 องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546)

ในปี พ.ศ. 2546 องค์การบริหารส่วนตำบล มีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรอีกครั้งหนึ่ง เป็นครั้งที่ 5 สำคัญของการเปลี่ยนแปลง คือ กำหนดให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงเป็นผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (กฎหมาย พระราชบัญญัติ 2552 : 173)

2. โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ได้มีการกำหนดโครงสร้างองค์การออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

2.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิก จำนวน 6 คน และถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดที่มีเพียง 2 หมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสภา จำนวนหมู่บ้านละ 3 คน

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อ้างอิงใน รงชัย คุ่มชาติ 2550 : 32 – 33)

2.1.1 อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ 3 ประการ (ศูนย์ปฏิบัติการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ศูนย์ปฏิบัติการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น “หลักเกณฑ์ โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก: http://www.thailocaladmin.go.th/work/DLA_DOC/local.jsp 2552. เข้าสืบค้นวันที่ 27 ธันวาคม 2552) คือ

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนา ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2.2 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมา 1 คน และให้อำนาจนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกผู้มาดำรงตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 2 คน และ

เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ซึ่งผู้ได้รับการแต่งตั้งจะต้องไม่เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (กฤษฎา พรหมราช 2552 : 176)

2.2.1 อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ 6 ประการ (อ้างถึงใน ธงชัย คุ่มชาติ 2550 : 33) คือ

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
2. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
4. วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
5. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

2.3 สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ฝ่ายการนํานโยบายไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบล เรียกว่า สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นข้าราชการจากการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยเป็นหัวหน้า และสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (กฤษฎา พรหมราช 2552 : 179) ประกอบด้วย

1. พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนงานต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้น
2. ลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.3.1 อำนาจหน้าที่สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและส่วนงานต่าง ๆ

องค์การบริหารส่วนตำบลมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำงานประจำวัน โดยมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหัวหน้างานบริหาร ภายในองค์กรมีการแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่างๆ ได้เท่าที่จำเป็นตามภาระหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบอยู่ (อ้างถึงใน ธงชัย คุ่มชาติ 2550 : 34) ได้แก่

1. สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานทั่วไป งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการ งานการประชุม งานเกี่ยวกับตราข้อบัญญัติ งานนิติการ งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล งานการพาณิชย์ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

2. ส่วนการคลัง ทำหน้าที่เกี่ยวกับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน การหักภาษีรายได้และภาษีการนำส่งภาษี งานเกี่ยวกับการตัดโอนเงินเดือน งานรายงานการเงินลงเหลือประจำวัน งานขออนุมัติเบิกตัดปีและขอขยายเวลาเบิกตัดปี งานจัดทำงบแสดงฐานะทางการเงินงบทรัพย์สิน หนี้สิน งบโครงการเงินสะสม งานการจัดทำบัญชีทุกประเภท งานทะเบียนคูนเงินรายได้รายจ่าย งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย เป็นต้น

3. ส่วนโยธา ทำหน้าที่การสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบถนน อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานประมาณการราคาค่าใช้จ่ายตามโครงการ งานควบคุมอาคาร งานการก่อสร้าง และซ่อมแซม บำรุงทาง อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานควบคุมการก่อสร้าง งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย เป็นต้น

4. ส่วนสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานป้องกัน โรคและระงับโรคติดต่อ งานรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ งานกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล งานควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ งานควบคุมดูแลตลาด สถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่สะสมอาหาร งานควบคุมเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ งานส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย เป็นต้น

5. ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานจัดการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ของท้องถิ่น งานสนับสนุนการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม งานศิลปวัฒนธรรม งานส่งเสริมและสนับสนุนการกีฬาและนันทนาการ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย เป็นต้น

ภาพที่ 5 แสดงการจัดโครงสร้างองค์กรขององค์กรบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546)

3. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ละมีบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยบัญญัติหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องทำ (โกวิทย์ พวงงาม 2552 : 259 – 260) มีดังนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล
3. ระวังโรคและป้องกันโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้ องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความสามารถ มีศักยภาพเพียงพอ อาจจัดกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อีกจำนวน 13 ข้อ ดังนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กล่าวมานั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

4. งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 รายได้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้ (โกวิท พวงงาม 2550 : 260 – 262)

1. ภาษีอากรและค่าธรรมเนียม ได้แก่ (1) ภาษีบำรุงท้องที่, (2) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน, (3) ภาษีป้าย, (4) อากรฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์, (5) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน, (6) ภาษีธุรกิจเฉพาะ, (7) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการขายสุรา, (8) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนัน, (9) อากรรังนกนางแอ่น, (10) ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล, (11) อากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมาย ว่าด้วยการประมง, (12) ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้, (13) ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน, (14) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม, (15) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่, (16) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ, (17) ภาษีมูลค่าเพิ่ม, (18) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่กฎหมายกำหนด

2. เงินอุดหนุนรัฐบาล

3. รายได้จากทรัพย์สินและรายได้อื่น ๆ ได้แก่ (1) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล, (2) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล, (3) รายได้จากกิจการเกี่ยวกับเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล, (4) เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้, (5) รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้, (6) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. เงินกู้ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) กู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคล

(2) การกู้ตามกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคล กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(3) การกู้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

4.2 รายจ่าย เมื่อพิจารณาถึงรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่ามีรายจ่ายหลายทางเช่นกัน ได้แก่ (1) เงินเดือน, (2) ค่าจ้าง, (3) เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ, (4) ค่าใช้สอย, (5) ค่าวัสดุ, (6) ค่าครุภัณฑ์, (7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ, (8) ค่าสาธารณูปโภค, (9) เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น ๆ, (10) รายจ่ายอื่นตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ (โกวิทย์ พวงงาม 2550 : 264)

5. การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

กฎหมายกำหนดให้นายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัด กำกับองค์การบริหารส่วนตำบล (โกวิทฯ พวงงาม 2550 : 267 – 268) ดังนี้

5.1 นายอำเภอ

- 1 . ให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติตำบล
- 2 . เป็นผู้อนุมัติข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 3 . สั่งให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง
- 4 . มีอำนาจเรียกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล แจ้งหรือสอบสวน ตลอดจนเรียก รายงานปะเอกสารใด ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรวจสอบ
- 5 . เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้
- 6 . เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งคณะหรือบางคน ออกจากตำแหน่งได้

5.2 ผู้ว่าราชการจังหวัด

- 1 . เป็นอนุญาตให้ราชการในสังกัดไปปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราว (ตามคำขอขององค์การบริหารส่วนตำบล)
- 2 . เป็นผู้วินิจฉัยกรณีเกิดความขัดแย้งในเรื่องข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายระหว่าง นายอำเภอกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- 3 . สั่งให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง
- 4 . สั่งให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ออกจากตำแหน่งเมื่อมีส่วนได้เสียในสัญญา กับองค์การบริหารส่วนตำบล
- 5 . สั่งให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกรรมการบริการองค์การบริหารส่วนตำบล ออกจาก ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่ง ผู้บริหาร

ผลงานวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาตรี

ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย

1. สภาพทั่วไปของตำบลบางรักน้อย

1.1 ที่ตั้ง

ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่ทางฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ระยะห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดนนทบุรี 11.5 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ทิศใต้ ติดกับตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลไทรม้าย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลบางรักใหญ่ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

1.2 เนื้อที่

เนื้อที่ของตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 58 ตารางกิโลเมตร (3,625 ไร่) แบ่งเป็นเนื้อที่ที่ใช้ทำเกษตร 2,538 ไร่ เนื้อที่สำหรับใช้ประโยชน์เป็นสวนผลไม้และที่พักอาศัยประมาณ 1,087 ไร่

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนผลไม้และเป็นที่พักอาศัย ประชากรส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลองต่างๆ เช่น คลองอ้อม, คลองแม่ร้องกร่าง, คลองบางประดู่, คลองบางรักใหญ่

2. จำนวนหมู่บ้าน

ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี แบ่งการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่	1 บ้านบางประดู่
หมู่ที่	2 บ้านบางรักน้อย
หมู่ที่	3 บ้านบางรักน้อย
หมู่ที่	4 บ้านบางรักน้อย

หมู่ที่	5 บ้านหนองบัว
หมู่ที่	6 บ้านบางประคูใหญ่

3. ประชากร

ตำบลบางรักน้อย มีประชากรทั้งสิ้น 18,032 คน แยกเป็นชาย 8,298 คน เป็นหญิง 9,734 คน มีจำนวนครัวเรือน 9,207 ครัวเรือน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากร ชาย หญิง ประชากรรวม และจำนวนครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ภายใน ตำบลบางรักน้อย

จำนวนประชาชน	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนครัวเรือน
หมู่ที่1	261	271	532	158
หมู่ที่2	292	345	637	219
หมู่ที่3	3626	4,320	7,946	3,384
หมู่ที่4	2,112	2,544	4,656	2,715
หมู่ที่5	1,613	1,773	3,386	2,398
หมู่ที่6	394	481	875	333
รวม	8,298	9,734	18,032	9,207

4. สภาพทางเศรษฐกิจ

4.1 อาชีพ

1. อาชีพหลัก ได้แก่ ทำสวนผลไม้ ทำการเกษตร
2. อาชีพรอง ได้แก่ ค้าขาย รับจ้าง

4.2 หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย

ปั้มน้ำมันและก๊าซ	จำนวน 4 แห่ง
โรงงานอุตสาหกรรม	จำนวน 3 แห่ง
หมู่บ้านจัดสรร	จำนวน 23 แห่ง

อู่ซ่อมรถยนต์	จำนวน 8 แห่ง
อู่ซ่อมรถจักรยานยนต์	จำนวน 5 แห่ง
ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง	จำนวน 5 แห่ง
โรงแรมเอลิก จำนวน	1 แห่ง

5. สภาพทางสังคม

5.1 การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง
  - โรงเรียนวัดบางรักน้อย หมู่ที่ 2
  - โรงเรียนป่าไม้อุทิศ 9 หมู่ที่ 4
- หอกระจายข่าว 4 แห่ง

5.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัดพุทธบางรักน้อย 1 แห่ง

5.3 สาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล 3 แห่ง
- สถานพยาบาลเอกชน 2 แห่ง
- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 4 แห่ง
- อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ 100 เปอร์เซ็นต์

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

5.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- สถานีตำรวจ 1 แห่ง (สถานีตำรวจลาดโตนด)
- สถานีตำรวจชุมชน 1 แห่ง

6. การบริการขั้นพื้นฐาน

6.1 การคมนาคม

- ทางบก โดยรถยนต์และรถโดยสารประจำทาง ซึ่งมีเส้นทางคมนาคม ดังนี้

- ถนนรัตนวิเบศร์ (ถนนสายหลัก)
- ถนนราชพฤกษ์
- ถนนประชารวมใจ
- ถนนชอยท่าอิฐ
- ถนนวัดบางนา - บางประคู
- ถนนชอยช้าง
- ถนนสายท่าอิฐ - บางบัวทอง

2. ทางน้ำ โดยเรือยนต์และเรือโดยสารประจำทาง คือ

- คลองอ้อมนนท์ (แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา)

6.2 การโทรคมนาคม

- โทรศัพท์ ประชาชนประมาณ 85 % มีโทรศัพท์ใช้

6.3 การไฟฟ้า

หน่วยงานซึ่งให้บริการไฟฟ้าแก่ประชาชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย คือการไฟฟ้านครหลวง เขตบางใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่บนถนนสายบางกรวย-ไทรน้อย อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยได้รับกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต คริวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้คิดเป็น 97% แต่ยังคงขาดไฟฟ้าสาธารณะเป็นบางช่วง

6.4 แหล่งน้ำธรรมชาติ

คลองธรรมชาติ 27 แห่ง มีคลองที่สำคัญ 8 แห่ง คือ

คลองวัดบางรักน้อย

- คลองบางรักใหญ่
- คลองพระพิมล
- คลองดาวดึงส์
- คลองบางประคูเล็ก
  - คลองบางประคูใหญ่
- คลองแม่ร่องกร่าง
- คลองอ้อมนนท์

7. ข้อมูลอื่นๆ

7.1 มวลชนจัดตั้ง

- อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จำนวน 100 คน
- อาสาสมัครรักษาดินแดน (อส.) จำนวน 10 คน
- อาสาสมัครตำรวจชุมชนประจำตำบล (ต.ช.ค.) จำนวน 60 คน

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความร่วมมือ
ในการเก็บแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

2 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารงานวิจัยบทที่ 1 จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นายกิตติพงษ์ นาคถนอม และนายนันท์วัฒน์ พารณอิสริย์ นักศึกษาปริญญา
ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอ
เป็นสารนิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยมีอาจารย์ ดร.สุวิชา วรวิเชียร
วงษ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ระหว่างวันที่ 4 - 24
กุมภาพันธ์ 2553 โดยนำเครื่องมือการวิจัยมาเก็บข้อมูลกับครัวเรือนในเขตการปกครองขององค์การ
บริหารส่วนตำบลบางรักน้อยจำนวน 384 ครัวเรือน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา อนุเคราะห์ให้ นายกิตติพงษ์ นาคถนอม และนายนันท์วัฒน์
พารณอิสริย์ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทาง การศึกษาและ วิชาการต่อไป และ
ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

(ดร.สุวิชา วรวิเชียรวงษ์)

อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญประจำคณะวิทยาการจัดการ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพชรบุรี

เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120

โทร. 0-3259-4028, 0-3259-4031

โทรสาร 0-3259-4027

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

แบบสอบถามเพื่อการศึกษา

**เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี**

วัตถุประสงค์ : แบบสอบถามฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 763 299 สารนิพนธ์ ของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ สาขาวิชาการจัดการชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามฉบับนี้สำหรับประชาชนที่เป็นตัวแทนครัวเรือนเป็นผู้ตอบ
2. แบบสอบถามฉบับนี้ได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้
  - ส่วนที่ 1** แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ส่วนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
  - ส่วนที่ 3** แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
3. ในฐานะที่ท่านเป็นประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ให้ครบทุกขั้นตอน และทุกข้อตามสภาพที่เป็นจริงของท่านมากที่สุด
4. ข้อมูลและความคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ ผู้ศึกษาจะนำไปวิเคราะห์เพื่อเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการเท่านั้น ขอรับรองว่าข้อมูลและความคิดเห็นที่ท่านตอบทั้งหมดนี้จะถือเป็นความลับ และไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน้าที่การงานของท่านแต่ประการใด

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม มา ณ โอกาสนี้

ฉบับที่ ..... หมู่ที่ ..... วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. 2553

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่านมากที่สุด และตอบคำถามโดยการกรอกข้อความลงในช่องว่างของบางข้อความ

1. เพศ

- ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง

2. สถานภาพทางครัวเรือน

- ( ) 1. หัวหน้าครัวเรือน ( ) 2. ผู้อยู่อาศัย

3. อายุ

- ( ) 1. 18 – 27 ปี ( ) 2. 28 – 37 ปี
( ) 3. 38 – 47 ปี ( ) 4. สูงกว่า 47 ปี

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

- ( ) 1. ประถมศึกษา หรือ ต่ำกว่า ( ) 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
( ) 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ( ) 4. อนุปริญญา / ปวส.
( ) 5. ปริญญาตรี ( ) 6. สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

- ( ) 1. เกษตรกรรม (ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์)

( ) 2. ก้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว ระดับปริญญาตรี

- ( ) 3. รับจ้างทั่วไป

( ) 4. รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ

( ) 5. พนักงานบริษัท / หน่วยงานเอกชน

( ) 6. นิสิต / นักศึกษา

( ) 7. ไม่ประกอบอาชีพ

( ) 8. อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- ( ) 1. ไม่เกิน 5,000 บาท ( ) 2. 5,000 – 10,000 บาท
 ( ) 3. 10,001 – 15,000 บาท ( ) 4. 15,001 – 20,000 บาท
 ( ) 5. มากกว่า 20,000 บาท

7. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางรักน้อย

- ( ) 1. น้อยกว่า 10 ปี ( ) 2. 10 ปีขึ้นไป

8. ท่านได้เป็นสมาชิกกลุ่ม หรือสมาชิกองค์กร หรือมีตำแหน่งใดๆ ในตำบลหรือไม่

- ( ) 1. ไม่เป็น
 ( ) 2. เป็น (โปรดระบุ) .....

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการมีส่วนร่วมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ก) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ท่านเข้าร่วมฟังการประชุมของ อบต. เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น					
2	ท่านเคยริเริ่มเสนอโครงการต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรม โครงการ					
3	ท่านเคยเสนอปัญหา/ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นต่อคณะกรรมการบริหาร					
4	ในกรณีที่มีบุคคลไม่เข้าใจโครงการ ท่านเคยอธิบายหรือชี้แจงเหตุผลให้เขาเห็นคุณค่าของโครงการ					
5	ข) การมีส่วนร่วมในการวางแผน ท่านมีโอกาสนำข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานแก่ อบต.					
6	ท่านรับรู้แผนการทำงานของ อบต.					
7	อบต. มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับรู้					

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
8	ค) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ท่านเคยมีส่วนร่วมสมทบเงินในการปฏิบัติงานของ อบต.					
9	ท่านเคยมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อการพัฒนาตามโครงการของ อบต.					
10	ท่านเคยมีส่วนร่วมในการออกแรงในการปฏิบัติงานของ อบต.					
11	ท่านเคยร่วมติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับความช่วยเหลือด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์หรือแรงงานที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในโครงการของ อบต.					
12	ท่านเคยเข้าไปช่วยเหลือชุมชนในการจัดงานเทศกาลต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน					
13	ง) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล ท่านเคยเข้าไปสังเกตการณ์การทำงานของสมาชิก อบต. ตามโครงการของ อบต.					
14	ท่านเคยเข้าไปสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับเหมาตามโครงการของ อบต.					
15	ท่านมีเคยมีส่วนร่วมในการซักถามข้อสงสัยการทำงานของ อบต.					

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองส่วนท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
16	ท่านเคยติดต่อขอข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการของ อบต.					
17	ท่านเคยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหรืออนุกรรมการติดตามประเมินผลโครงการ					
18	ท่านเคยได้รับการชี้แจงข้อมูลการบริหารงานและการดำเนินโครงการตามแผนงานของ อบต.					
19	ท่านได้ศึกษาผลการดำเนินงานของ อบต.					
20	จ) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการทำกิจกรรมในโครงการของ อบต. ทำให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น					
21	โครงการหรือกิจกรรมของ อบต. ทำให้คนในท้องถิ่นประกอบอาชีพในพื้นที่มากขึ้น					
22	ท่านมีโอกาสดำเนินปะสังสรรค์ นันทนาการ กับผู้อื่น ในกิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้น					
23	ผลงานของ อบต. ในด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและประชาชนในชุมชน					

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองส่วนท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
24	ผลงานของ อบต. ในด้านงานโยธา ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและ ประชาชนในชุมชน					
25	ผลงานของ อบต. ในด้านสุขภาพ และสาธารณสุขก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อท่านและประชาชนใน ชุมชน					
26.	ผลงานของ อบต. ในด้านการคลัง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านและ ประชาชนในชุมชน					
27.	ผลงานของ อบต. ในด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อท่านและประชาชนใน ชุมชน					
28.	ผลงานของ อบต. ในด้านสวัสดิการ สังคมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่าน และประชาชนในชุมชน					
29.	ผลงานของ อบต. ในด้านการ ป้องกันปัญหาเสพติดและบรรเทา สาธารณภัยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ ท่านและประชาชนในชุมชน					

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นและความต้องการของท่านลงใน
ช่องว่าง ในกรณีที่ท่านมีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปกครอง
ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

1. ปัญหา และอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือ
ในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ นายนันท์วัฒน์ พารณอิสริย์

ที่อยู่ 99/247 ม.8 ถ.เลียบบคลองประปา ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

เกิด 6 กรกฎาคม 2530

อายุ 22 ปี

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนพิชญศึกษา อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระฤทัย นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

อุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี อำเภอชะอำ
จังหวัดเพชรบุรี

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ นายกิตติพงษ์ นาคถนอม

ที่อยู่ 129/62 ม.4 ซ.เรวดี 28 ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

เกิด 28 ตุลาคม 2531

อายุ 21 ปี

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนติวานนท์ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนศรีบุญยานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

อุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี อำเภอชะอำ
จังหวัดเพชรบุรี